Բ. ՏԱՐԻ Թիւ 465 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ՅՈՒԼԻՍ 1885 (Ն. Տ.) 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885 22 ՇԷՎՎԱԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ԾԱՆՕԹ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 5 ղրուշ · երկու [illegible] անգամի համար 2 ղրուշ է · [illegible]
կարեւորութիւն կ'ունի ։
Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք ուղղել
«Առ Խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
Ղալաթիա, Նորատունկեան խան ։
[illegible] نورادونكيان خاننده [illegible]
غزته‌سی اداره‌سنه
Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY.
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	բաժնեգին	առ.թ.	200
» »	Վեցամսեայ	»	»	100
» »	Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան			»	240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ		»	»	120
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
» »	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրոց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է ։
Խմբագրութեան ղրկուած [illegible] և ենթամեկ կամ գրութիւններ չ'տրուիր ։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԽՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
փորձակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ, 20 ՅՈՒԼԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ԽՆԴԻՐ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԻ

Ազգային Ժողովոյ վերջին նստին մէջ բաւական վիճաբանուեցաւ այս խնդրոյ վրայ ։ Մեք շատ գոհ չեղանք այս ճապաղ վիճաբանութենէ, որ Ընծայարանի խնդիրը լուսաւորելու չկրցաւ ծառայել ։ Բազմաց համար տակաւին մութ է խնդիրը . շատեր սխալ ըմբռնած են զայն ։ Պէտք է նախ գիտնալ թէ Կրօնական ժողովոյ խնդրած Ընծայարանը քահանայից համար է միայն ։ «Կրօնական ժողովս լուրջ խորհրդածութեանց առարկայ եղաւ Մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց արժանաւոր քահանաներ պատրաստելու խնդիրն ։ Համոզուած լինելով որ ընծայացուաց պէտք է նախապէս տալ զկարեւորն դաստիարակութիւն, որպէս զի քահանայք իրենց կոչման արժանաւոր հանդիսանան, ժողովս որոշեց հաստատել մի Ընծայարան, յորում դաստիարակուին և կրթուին յօժարեալքն ի քահանայական կոչումն ։» Այսպէս կը կարդանք Կրօն. Ժողովոյ համառօտութեան մէջ ։ Խնդիրն յոյժ կը պարզուի, երբ առաջարկեալ Ընծայարանը Կ. Պոլսոյ քահանայից համար է միայն ։ Կուսակրօն եկեղեցականութեան Ընծայարան մը հաստատելու խնդիրն աւելի մեծ դժուարութիւններ կրնար յարուցանել ։ Օրինակի համար, վարդապետաց Ընծայարան մը զի կրնար Կ. Պոլսոյ մէջ բացուիլ ։ Եւ յետոյ, արդարութիւն չէ որ Կ. Պոլսոյ ժողովուրդն հոգայ վարդապետներու Ընծայարանի մը ծախքն, որոյ բուն տեղը վանքերու մէջ է ։ Բայց երբ խնդիրը քահանաներ պատրաստելու վրայ է, նոյնչափ բացայայտ է թէ քահանայացուներու Ընծայարան մը վանքի մը մէջ չի կրնար բացուիլ . որովհետեւ քահանայացուք ամուսնացեալ և ընտանեաց տէր մարդիկ են միշտ, որոց կենցաղավարութեան և վանական կենցաղի միջեւ յարաբերութիւն բնաւ չկայ ։ Եւ յետոյ, քանի որ մեծագոյն մասամբ Կ. Պոլսոյ քահանայից համար է, յայտնի է թէ առաջարկեալ Ընծայարանին ծախքը բուն իսկ Կ. Պոլսոյ հասարակութենէն պարտինք հոգալ ։ Խնդիրն այսպէս իւր ճշմարիտ համեմատութեանց վերածուելով, յոյժ կը պարզուի, և Կրօնական ժողովոյ առաջարկը շատ դիւրահասկնալի կը դառնայ ։ Միակ կէտն որ վէճ կրնայ յարուցանել, սա է . «Պէ՞տք է միթէ որ քահանայք, ժողովրդէն ընտրուած և ժողովրդեան մէջ ծառայել կոչուած, ժողովրդային դպրոցներու մէջ տրուածէն տարբեր կրթութիւն մը ստանան ։» Սկզբունքի խնդիրներէն ախորժողներու համար վիճաբանութեան բեղմնաւոր նիւթ մ'է այս ։ Բայց աստ եւ քիչ մը լուսաբանութիւն կը բառնայ վէճի ամեն նիւթ ։ Քահանայացուք միշտ չափահաս մարդիկ կը լինին, քանի որ ամուսնացեալ լինել պայման է ։ Այդպիսիք ի հարկէ ազգային դպրոց մը յաճախած կը լինին և ըստացած նախնական կամ քիչ մը աւելի բարձր կրթութիւն ։ Բայց իբրեւ Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ և իբրեւ ներքին խորհրդական ամեն հայ ընտանեաց, պէտք կ'ունենան ուրիշ այնպիսի գիտելեաց եւս զորս ո՛չ մէկ ազգային վարժարան լիովին կ'աւանդէ . ըստ մեծի մասին կրօնային գիտելիքներ, նաև պատմութիւն ազգ. Եկեղեցւոյ, եկեղեցական երգեցողութիւն, ծանօթութիւն օտար Եկեղեցեաց վրայ, և տեղեկութիւն օսմանեան օրէնսգիտութեան վրայ ։ Ընծայարանի պաշտօնը պիտի լինի այս յաւելուածական ծանօթութիւնները միայն տալ քահանայացուներուն, կամ արդէն ձեռնադրեալ այն քահանայից որք իրենց ուսումնական պաշարին անբաւականութիւնն զգալու գնահատելի առաքինութիւնն ունին ։ Ընծայարան մը, այսպիսի պայմանաց մէջ, անհրաժեշտ է, և Հոգելոյս Պատրիարքին օրով գործադրութեան սկզբնաւորութիւն մ'իսկ ստացած է, և աշակերտներ ունեցած է, որով սկզբունքի խնդիր չէ մնացած ։ Բայց Ընծայարանին պահպանման համար նիւթական ապահով միջոց մը չէր տնօրինուած այն ատեն, և շարունակութիւն չունեցաւ ։

Ուստի, առաջարկեալ Ընծայարանին համար միակ խնդիրը գործին դրամական կողմը պարտի լինել ։ Այս նկատմամբ առաջին դիտելի կէտն Ընծայարանն ըստ կարի համեստ ծախքով կառավարելու խնդիրն է ։ Յայտնի է թէ դասատուք ընդհանրապէս եկեղեցականներ պիտի լինին, և իրենց պաշտօնակցաց և Եկեղեցւոյ սիրոյն համար անշուշտ չափաւոր թոշակով պիտի շատանան ։ Նաև Ընծայարանն ազգային յարկի մը մէջ պիտի բացուի, և տեղւոյ վարձք չպիտի վճարուի ։ Կրօնական ժողովը կ'առաջարկէ Մայրաքաղաքիս թաղերուն հասոյթէն 100ին 3 առնուլ, որով ամսական 4,180 ղրուշի նպաստ մը կը հաշուէ, որոյ վրայ 1,000 ղրուշ կը բարդէ «Դպրաց դասէն» ստանալի, և այսպէս տարեկան 61,160 ղրուշ կը յատկացնէ Ընծայարանին ։ Այս գումար չափազանց կը թուի, մանաւանդ առաջին տարւոյ համար ։ Բայց ենթադրելով թէ այդչափ գումար մը արդարեւ յատկացուի, Ազգ. Ժողովոյ Համարակալութեան Դիւանը կը տեղեկագրէ թէ գործադրական միջոց մը չէ բնաւ 100ին 3 առնուլ թաղօրէից հասոյթներէն, որոցմէ արդէն Պատրիարքարանը դժուարաւ կը ստանայ Բանչէլէրի Թեւ տուրքն իսկ ։ Քաղ. Ժողովն, որ կը վաւերացնէ թաղային մարմնոց ընտրութիւններն, և անոնց վրայ հսկող վերին մարմինն է, խնդրոյն այս դրամական մասին վրայ իւր կարծիքը պիտի հաղորդէ Ազգ. Ժողովոյն, առանց այսու կրօնական ժողովէն գերագաս մարմին մը լինելու, ինչպէս պահ մը վախցած էր Կրօնական Ժողովոյ Գեր. Ատենապետը ։ Թերեւս բաւ համարուի բարեկեցիկ թաղերուն միայն Բանչէլէրին վրայ թեթեւ յաւելում մ'ընել, և Պատրիարքարանի Ելմտացոյցէն տարեկան գումար մը յատկացնել Ընծայարանին ։ Թերեւս արդարութիւն համարուի որ դպրաց դասուն պէս քահանայից դասն եւս տարեկան նպաստ մ'ընէ քահանայից կրթութեան յատկացեալ վարժարանի մը ։ Թերեւս արդարութիւն համարուի նաև որ նոյն իսկ քահանայացուներն իրենք բոլորովին ձրի չկրթուին, այլ թեթեւ թոշակ մը վճարեն, քանի որ յաճախելով Ընծայարանն ո՛չ միայն Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ պիտի լինին, այլ նաև իբրեւ քահանայ նիւթական վիճակ մը պիտի ապահովեն իրենց համար, և արդարութիւն է որ ամեն մարդ տուրք մը վճարէ հաստատութեան մը որ նիւթական վիճակ մը կ'ապահովէ իրեն ։ Այս ամեն միջոցներ կրնան խորհուիլ առանձինն, և ամենքը մէկէն ալ կրնան գործադրուիլ, Ընծայարանի անխափան յարատեւութիւնն ապահովելու համար ։ Առանց ելմտական յատուկ ծրագիր մը ներկայացնել ուզելու, մեր մասին կը շատանանք յայտնելով այսպիսի Ընծայարանի մը գործնական օգտակարութիւնն, և ո՛ր և է զոհողութեամբք զայն հաստատութիւն ի գոյ ածելու պէտքը ։ Տարակոյս չունինք թէ Վարչութիւնն և Երեսփոխանութիւնն այս զգացմամբ կը նային խնդրոյն վրայ, և Կրօն. Ժողովոյն առաջարկութեան գոհացում կու տան, յօգուտ և յաջողութիւն քահանայից դասուն, որ ամեն Հայու ջերմ համակրանաց ու հոգածութեան արժանի մարմին մ'է, և որոյ բարւոքումն ու բարեկեցութիւնն ամեն հայ ընտանիքի համար գործնական կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մ'է ։

* * *

ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Քաղաքական Ժողովոյն առաջին նստին տնօրինութիւնք լաւ տպաւորութիւն թողին մեր վրայ ։ Աշխատութիւնները բաժնելու և իւրաքանչիւր ճիւղի նկատմամբ Ժողովոյն մէկ մէկ անդամը պատասխանատու ճանչելու սկզբունքը Սահմանադրութեան նուիրագործած ժողովական դրութեան հետ ձուլելու փորձ մը կը տեսնենք անոնց մէջ ։ Օրինակի համար, նորընտիր Քաղ. Ժողովոյն անդամներէն Բարաղամեան Տիգրան էֆէնտի Տնտեսական Խորհրդոյ վերակազմութեան և պաշտօնավարութեան վերաբերեալ խնդրոց պատասխանատուութիւնն սահմանած է . Գալըրեան Համազասպ էֆէնտի՝ Վանօրէից Խորհրդոյ . Խաչիկ Կամսարական էֆէնտի՝ Ելմտական հոգաբարձութեան . Կիւմիւշկէրտան Տիգրան էֆէնտի՝ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան, և նոյնինքն Նուրեան էֆէնտի՝ Ուսումն. Խորհրդոյ վերաբերեալ խնդրոց ։

Վարչութիւնն իւր գաղափարաց ու սկզբանց յայտարարութիւն մը չըրաւ դեռ Ազգ. Ժողովոյն . բայց կը կարծենք թէ Նուրեան էֆ.ի Քաղաքական Ժողովն առաջին անգամ լինելով վարչային հիմնագիր մը պիտի ներկայէ Երեսփոխանութեան, և իւր յաջորդաց համար հետեւելի օրինակ մը պիտի հաստատէ, յայտնելով Նոր Վարչութեան հայեացքն ու դիտումներն ազգային աւելի խնդրոց ու գլխաւոր պէտքից վրայ, և անոնց դարման տանելու եղանակին վրայ ։ Բայց կէտի մը վրայ Վարչութեան գաղափարն արդէն ծանուցեալ կրնայ համարուիլ ։ Նոր Վարչութիւնն եւս կը զգայ Սահմանադրութեան վերաքննութեան պէտքն, և Պատրիարքին հետ համակարծիք՝ կ'ուզէ փութացնել զայն ։ Ս. Պատրիարք Հայրն արդէն Ազգ. Ժողովէն խնդրեց պաշտօնապէս՝ կազմել Վերաքննիչ Յանձնաժողով մը ։ Ազգ. Ժողովն ալ իւր կողմէ քայլ մ'առաւ, «Օրակարգն անցունելով» խնդիրն, որ արդէն 20 տարիէ հետէ ելած չունէր Օրակարգէն ։ Սահմանադրութեան վերաքննելի յօդուածոց վրայ առաջիկայ առթիւ մը կը խօսինք . բայց Վերաքննիչ Յանձնաժողովն երբ կազմուի, անշուշտ առաջին խնդիր պիտի ընէ գիտնալ թէ այս վերաքննութեան առթիւ գուշակելի չե՞ն ո՛ և է դժուարութիւնք որք վեր լինին մեր ձեռնհասութենէ, այսինքն՝ ունի՞նք կատարեալ ապահովութիւն թէ ազգովին որոշուած վերաքննութիւնք պիտի արժանանան ապահով և արագ հաւանութեան ու վաւերացման ։ Այս բան կախում ունի խնդրոյն ներկայացուելու կերպէն, և Պատրիարքն ու Վարչութիւնն այս յարաբերական խնդրոյ վրայ կանխաւ պէտք եղած զեկուցումներն անշուշտ պիտի ընեն Յանձնաժողովոյն ։ Եթէ այս կողմէ Յանձնաժողովն և ընդ նմին Ազգն ապահովուի, վերաքննութեան ծրագրերու պատրաստումէն աւելի դիւրին բան չկայ, և Յանձնաժողովոյն ու Երեսփոխանութեան կը մնայ միայն ներկայացեալ ծրագրաց մէջէն կատարելագոյնն ընտրելու հաճելի հոգը ։

* * *

ՏԵԽՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ

Բայց մինչ Ազգ. Ժողովն Օրակարգը կ'անցունէ Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրն, և մինչ նոյն Օրակարգի մէջ արդէն անցուցած է, կամ ի մօտոյ պիտի անցունէ, Ընծայարանի և Կրթական Օրինաց խնդիրները, վերստին կը լսենք այն սխալ կարծիքը թէ, Ազգ. Ժողովոյ երկամեայ նստաշրջանը վերջացած լինելով, առաջիկայ նիստը վերջինը պարտի լինել ։ Արդէն պարզած ենք զայս խնդիր . բայց ի շինութիւն մտաց անհամոզելոց, — եթէ երբեք հնութիւն է Սահմանադրութեան մէկ պարզ յօդուածին պարզ ընթերցումն, — յիշեցնենք անգամ մ'եւս թէ, Սահմանադրութիւնը չըսեր բնաւ թէ Ազգ. Ժողովը տարին երկու ամիս միայն կը գումարի ։ Այդպիսի յօդուած չկայ բնաւ Սահմանադրութեան մէջ ։ Մեր ազգային Օրինագիրք կ'ըսէ թէ Ազգ. Ժողովը կրնայ գումարիլ 5-6 պարագայից մէջ ։ Առաջին պարագայն է որ երկու տարին անգամ մը երկամեայ նստաշրջան մը կը կազմէ, չորս տեսակ գործեր տնօրինելու համար ։ Ասոնք են (Ա.) Լսել Վարչութեան համարատւութիւնն . (Բ.) [illegible] չութիւն մը . (Գ.) Քննել և վաւերացնել նոր տարւոյ Ելմտացոյցն, և (Դ.) Քննել և քուէարկել տրոց բաշխման և գանձման վերաբերեալ նոր օրէնքներն ։ Այս տարի, Ազգ. Ժողովն այս չորս գործոց առաջինը մասամբ եւեթ կատարեց, զի դեռ չստացաւ նախորդ Քաղ. Ժողովոյն հրաժարականն, և տակաւին առիթ չունեցաւ աչքէ անցունելու Կրօն. Ժողովոյ համարատուութիւնն ։ Ըսել է թէ Ազգ. Ժողովոյն երկամեայ նստաշրջանին յատուկ գործերն իսկ չեն լրացած տակաւին և Սահմանադրութիւնը չըսեր բնաւ թէ Ազգ. Ժողովը պարտի ցրուիլ իւր պաշտօնը չկատարած ։

Բայց մինչեւ իսկ եթէ աւարտած լինէր այս չորս տեսակ աշխատութիւններ, դիտելի է թէ այս աշխատութիւնք, որք երկու տարին մէկ անգամ կը կատարուին միայն, Ազգ. Ժողովոյ գումարման 5-6 պարագաներէն առաջինն եւեթ կ'ընդգրկեն ։ Տակաւին ուրիշ պարագաներ կան, ըստ Սահմանադրութեան, որոց առթիւ տեղի ունենալի նիստերն այս երկամեայ նստաշրջանի մէջ չեն պարունակուիր ։ Օրինակի համար, Կաթողիկոսի և Պատրիարքի ընտրութեանց համար զատ նիստեր կը կազմուին ։ Պատրիարքին և Վարչութեան միջեւ ծագած ո՛ և է անհամաձայնութիւն կարգադրելու համար զատ նիստեր կը կազմուին, և բարեբախտաբար պէտք չունինք այս կարգի նիստերու ։ Բայց Սահմանադրութիւնը կը նշանակէ նաև թէ Սահմանադրութեան վերաքննութեան համար գումարելի նիստերն երկ-տարեկան ժողովոյն երկամեայ նստաշրջանէն դուրս են ։ Վերջապէս, Սահմանադրութիւնն այս երկամեայ նստաշրջանէ դուրս կը թողու բացառիկ նիստեր ա՛յնպիսի հիմնական խնդրոց համար, «որոց վրայ որոշում տալ Ազգ. Ժողովոյն կը վերաբերի», ինչպէս այժմեան Ընծայարանի խնդիրը, Կրթական Օրինաց խնդիրն, եւայլն ։

Հետեւապէս, ըստ Սահմանադրութեան, այս վերջին խնդրոց համար գումարելի նիստերն երկամեայ հաշւէն դուրս են, և որովհետեւ Ազգ. Ժողովն արդէն նոյնիսկ երկամեայ նստաշրջանին յատուկ գործերը չէ կատարած, ակներեւ է թէ Ժողովոյն նստաշրջանը փակելու խօսքեր բացարձակ բռնաբարումն են Սահմանադրութեան 64րդ յօդուածին, և որովհետեւ Ս. Պատրիարք Հայրն ուխտ ըրած է Սահմանադրութեան անթերի գործադրման հսկելու համար, անշուշտ հոգ պիտի տանի որ այդպիսի հակասահմանադրական կարծիքներ իրականութիւն չգտնեն ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԼՈՐՏ ՍԱԼԻՍՊԸՐԻ . Մօնիթէօր Օրիէանթալ, իւր շաբաթ աւուր թուով, կը հաստատէ լուր մը, զոր քանի մը օր յառաջ Տէյլի Նիւզէն և Թայմզէն արտատպած էինք, և որ կը ծանուցանէր, ըստ բանից մեր Ղալաթիացի պաշտօնակցին, թէ «Այս օրերս յիշատակագիր մը մատուցուեր է առ «Լորտ Սալիսպըրի, յիշեցնելու համար «թէ Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդ«ուածը տակաւին չէ գործադրուած ։ «Ն. Վսեմութիւն պատասխաներ է թէ «այս խնդիր անտես չէ ըրած բնաւ, «այլ առաջին նպաստաւոր առիթէն օ«գուտ պիտի քաղէ Բ. Դրան ուշա«դրութիւնն հրաւիրելու համար այն «բարենորոգմանց վրայ, զորս հարկա«ւոր է մուծանել Փոքրն Ասիոյ 61րդ «յօդուածով յիշուած գաւառներուն «մէջ ։»

Մօնիթէօր կը զարմանայ որ Լորտ Սալիսպըրի կը պնդէ Պերլինի Դաշնագրոյն Թուրքիոյ «անպաստ» մէկ յօդուածին գործադրման վրայ, մինչ երեսի վրայ կը թողու բոլոր այն յօդուածներ որք Բ. Դրան նպաստաւոր տրամադրութիւններ կը պարունակեն ։ Միջանկեալ հաստատմամբ մը մեր պաշտօնակից կը փութայ նաև յիշեցնել Անգլիոյ Նախարարապետին թէ 61րդ յօդուածով տրամադրեալ բարենորոգմանք «մասամբ գործադրուած են» արդէն ։

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐԻՆ

Անգղիական լրագիրք սա տեղեկութիւնը կը հրատարակեն Խալիֆ Ապտուլլահի վրայ, որ, իբրեւ Մէհտի, յաջորդած է Մուհամմէտ Ահմէտի ։ — Ապտուլլահ Սէլիմ եղբօրորդին կամ քեռորդին է Մէհտիին, որ զայն վերջերս գլխաւոր հրամանատար կարգած էր յ'Օմտուրման համախմբեալ բանակին ։ Ապտուլլահ Մէհտիին մահէն անմիջապէս յետոյ Խալիֆի տիտղոս ստանձնած լինելով, փախճանելոյն պէս թէ՛ հոգեւոր և թէ՛ աշխարհային իշխանութիւններն իւր անձին վրայ միացուցած կ'երեւի ։

Անգլ. կառավարութիւնը ծանոյց Խորհրդարանին թէ Սըր Հէնրի Տրըմմընտ Ուոլֆ «Եգիպտոսի գործոց նկատմամբ յատուկ պաշտօն մը պիտի կատարէ վեհ. Սուլթանին մօտ,» և թէ նոյն պաշտաման կատարման համար, յետոյ Եգիպտոս պիտի երթայ ։

— 109 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱ՛ՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ

Այս պատասխան այնպիսի լրջութեամբ մը տրուեցաւ, որ ընկճեց խեղճ աշխարհագիրը ։ Կլէնարվան և Ճօն Մանկլս այլ ևս քով գնացին ։ Էյրթըն եւ երկու նաւաստիք կ'աշխատէին կորզել զայն իւր անուահետէն ։ Եզն ու ձին, քովէ քով լծուած, կը քաշէին զայն իրենց մկանց բոլոր զօրութեամբ . փոկերը խզելու աստիճան ձգուեալ էին, անուրները խորտակիլ կ'սպառնային ։ Ուիլսըն և Միւլրատի անիւները կը մղէին, իսկ Էյրթըն՝ ձայնիւ և խթանով կը գրգռէր անդրոյգ ամոլը ։ Սայլը չէր խախտեր տեղէն ։ Տիղն, արդէն չորցած լինելով, ջրաբաշխական շաղախով մածածի պէս պինդ կը բռնէր զայն ։

Ճօն Մանկլս թրջել տուաւ տիղն որպէս զի կակղանայ . բայց ի զուր . սայլն անշարժ մնաց ։ Նոր ճիգեր թափելէ յետոյ, մարդիկ եւ անասունք կանգ առին ։ Մինչեւ որ սայլը մասն առ մաս չքակէին, անհնարին էր դուրս հանել տղմին մէջէն ։ Արդ՝ քակելու համար գործիք պէտք էին, առանց որոց կարելի չէր ձեռնարկել այդպիսի աշխատութեան ։

Սակայն Էյրթըն, որ անպատճառ յաղթել կ'ուզէր արգելքին, նոր ճիգեր պիտի փորձէր, բայց Լորտ Կլէնարվան չթողուց ։

—Բաւական է, Էյրթըն, բաւական է, ըսաւ . պէտք է խնայել ձիուն եւ եզին՝ որ մնացած են մեզ ։ Եթէ մեր ուղին քալելով պիտի շարունակենք, մին երկու ուղեւորուհիները պիտի կրէ, միւսն ալ մեր նպարներն ։ Ըսել է թէ տակաւին օգտակար ծառայութիւններ կրնան ընել ։

—Շատ լաւ, Միլորտ, պատասխանեց նաւաստեաց տասնապետն, և արձակեց պարտասեալ կենդանիները ։

—Այժմ, բարեկամ'ք, աւելցուց Կլէնարվան, վերադառնանք իջաւանը, խորհրդակցինք, քննենք մեր վիճակը, տեսնենք թէ ո՛ր կողմն են յաջող եւ անյաջող հաւանականութիւնք, եւ որոշում մ'ընենք ։

Քանի մը վայրկեան յետոյ, ուղեւորք բաւական լաւ նախաճաշ մ'ընելով կազդուրեցան գիշերուան անհանգստութենէն, եւ ի խորհուրդ նստան ։ Ամեն ոք իւր կարծիքը տալու հրաւիրուեցաւ ։

Նախ, պէտք եղաւ իջաւանին գտնուած դիրքը ճշդել ։ Բաղանէլ ստանձնելով զայս գործ, պէտք եղածին չափ խնամով կատարեց ։ Ըստ նորա հաշւոյն, ուղեւորք երսուն եօթներորդ զուգահեռականին վրայ կը գտնուէին, երկայնութեան 147° 53' աստիճանին տակ, Սնոուի-Րիվըր գետակին եզրն ։

—Թուոֆոլտի ծովածոցին ճիշդ դիրքն ի՞նչ է ։

—Հարիւր յիսուն աստիճան, պատասխանեց Բաղանէլ ։

—Եւ այդ երկու աստիճանք եւ եօթն վայրկեանք կ'ընեն . . .

—Եօթանասուն-հինգ մղոն ։

—Եւ Մէլպօ՞ւրն . . .

—Երկու հարիւր մղոն առ նուազն ։

—Լաւ ։ Մեր դիրքն այսպէս ճշդուելէ յետոյ, ըսաւ Կլէնարվան, ի՞նչ կը վայլէ ընել ։

Պատասխանը միաձայն եղաւ . ծովեզրն ուղեւորիլ անյապաղ ։ Տիկին Հելէնա և Մարի Կրանթ խոստացան օրն հինգ մղոն ճամբայ երթալ ։ Քաջասիրտ ուղեւորուհիք չէին վախնար ոտքով իսկ քալել Սնոուի-Րիվըր գետ, տալը Թուոֆոլտ-Պէյ ծովածոցէն բաժնող հեռաւորութիւնը ։

—Դուք ուղեւորին քաջարի ընկերն էք, սիրելի Հելէնաս, ըսաւ Լորտ Կլէնարվան ։ Բայց աներկբա՞յ ենք որ մեր ամեն պիտոյքը պիտի գտնենք երբոր այդ ծովածոցն հասնինք ։

—Անշուշտ, պատասխանեց Բաղանէլ ։ Էտէն շատ տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունեցող փոքր քաղաք մ'է ։ Իւր նաւահանգիստ յաճախ յարաբերութիւն պարտի ունենալ Մէլպուրնի հետ ։ Կը կարծեմ իսկ թէ աստի երսուն հինգ մղոն հեռի, Վիքթորիոյ սահմանագլխին վրայ Տէլէկէթ աւանին մէջ կրնանք մեզ պէտք եղած պաշարը գտնել եւ փոխադրութեան միջոցներ իսկ հայթայթել ։

—Եւ Տընքը՞ն, հարցուց Էյրթըն, պատճառ չէ՞ք գտներ, Մի՛լորտ, Թուոֆոլտի ծովածոցը բերել տալ ։

—Ի՞նչ է ձեր կարծիքը, Ճօ՛ն, հարցուց Կլէնարվան ։

—Ես չեմ կարծեր որ Ձեր Ազնուութիւնը պարտի աճապարել այդ մասին, պատասխանեց երիտասարդ նաւապետը, վայրկեան մը խորհելէ զկնի ։ Միշտ ժամանակ ունիք հրաման ղրկելու Թոմ Աւսթինի եւ ծովեզրը կոչելու ։

—Շատ ճիշդ է, աւելցուց Բաղանէլ ։

—Մտածեցէք, ըսաւ Ճօն Մանկլս, որ չորս կամ հինգ օրէն Էտէն պիտի հասնինք ։

—Չորս կամ հինգ օրէ՛ն, յարեց Էյրթըն գլուխը թօթվելով, տասն-հինգ կամ քսան օր դրէք, նաւապե՛տ, եթէ չէք ուզեր յետոյ զղջալ ձեր սխալին վրայ ։

—Տասն-հինգ կամ քսա՛ն օր եօթանասուն-հինգ մղոն ճամբայ երթալու համար, գոչեց Կլէնարվան ։

—Առ նուազն, Մի՛լորտ ։ Վիքթորիոյ գաւառին ամենէն դժուարին մասը պիտի անցնիք, անապատ մը, ուր բան մը չգտնուիր, կ'ըսեն գաղթականք . մացառուտ դաշտեր առանց բնաւ ուղւոյ, որոց մէջ գաղթականք չկրցին կայարաններ հաստատել . հարկ կը լինի տապար կամ ջահ ի ձեռին երթալ, եւ հաւատացէք ինձ թէ չէք կրնար շուտ երթալ ։

Էյրթըն վստահ ձայնիւ կը խօսէր ։ Բաղանէլ, որոյ վրայ դարձան ամենուն հարցական հայացքը, գլխու նշանով մը հաստատեց նաւաստեաց տասնապետին խօսքերը ։

—Կ'ընդունիմ այդ դժուարութիւններն, ըսաւ յայնժամ Ճօն Մանկլս ։ Ուրեմն, տասն եւ հինգ օրէն կրնայ Ձեր Ազնուութիւնն իւր հրամանները ղրկել Տընքընի ։

—Կ'աւելցունեմ թէ, յարեց Էյրթըն, գլխաւոր արգելքները ճամբուն դժուարութիւնները չեն . այլ պէտք է անցնիլ Սնոուի գետն, եւ յոյժ հաւանաբար ջուրերուն նուազումին սպասել ։

—Սպասե՛լ, գոչեց երիտասարդ նաւապետը . չէ՞նք կրնար հուն մը գտնել ։

—Չեմ կարծեր, պատասխանեց Էյրթըն ։ Այս առաւօտ հուն մը փնտռեցի եւ չգտայ ։ Քիչ կը գտնուի այսպիսի ուղխանման գետ մը այս եղանակի մէջ, եւ չարաբախտութիւն մ'է այս, որոյ դէմ չեմ կրնար բան մ'ընել ։

—Լա՞յն է ուրեմն այդ Սնոուի, հարցուց տիկին Կլէնարվան ։

—Լայն եւ խոր, տիկի՛ն, պատասխանեց Էյրթըն, մղոն մը լայն, բուռն հոսանքով . քաջ լողորդ մ'իսկ չկրնար անցնիլ անվտանգ ։

—Ուրեմն կուր մը շինենք, գոչեց Ռոպերթ, որ բանէ մը չէր կասկածեր ։ Ծառ մը կը կտրենք, կը փորոքենք, եւ մէջը նստելով՝ կ'անցնինք գետը ։

—Լաւ կը յառաջդիմէ Կրանթ նաւապետին որդին, ըսաւ Բաղանէլ ։

—Եւ իրաւունք ունի, ըսաւ Ճօն Մանկլս . պիտի հարկադրինք այնպէս ընել վերջապէս ։ Ուստի անօգուտ կը համարիմ մեր ժամանակը կորսնցնել ունայն վիճաբանութեամբք ։

—Դուք ի՞նչ կ'ըսէք, Էյրթը՛ն, հարցուց Կլէնարվան ։

—Ես կը կարծեմ թէ, Մի՛լորտ, տակաւին ամիս մ'արգիլեալ պիտի մնանք Սնոուի եզերաց վրայ՝ եթէ օգնութիւն մը չհասնի մեզ ։

—Վերջապէս դուք ունի՞ք լաւագոյն միջոց մը, հարցուց Ճօն Մանկլս անհամբերութեամբ ։

—Այո՛, եթէ Տընքըն մեկնի Մէլպուրնէն եւ արեւելեան ծովեզրը գայ ։

—Ա՛, միշտ Տընքըն ։ Անոր Թուոֆոլտ-Պէյ գալն ի՞նչ դիւրութիւն կրնայ տալ մեզ հոն հասնելու ։

Էյրթըն պատասխան տալէ առաջ խորհրդածեց քանի մը վայրկեան, եւ յետոյ խուսափողական կերպիւ մ'ըսաւ .

—Ես չեմ ուզեր անպատճառ ընդունել տալ զիմ կարծիքս ։ Ինչ որ կ'ըսեմ, ամենուն օգտին համար է . եւ ես պատրաստ եմ մեկնիլ երբոր Ձեր Ազնուութիւնը մեկնելու նշանը տայ ։

Յետոյ ձեռները կուրծքին վրայ դրաւ խաչաձեւ ։

—Պատասխանել չէ այդ, Էյրթը՛ն, ըսաւ Կլէնարվան ։ Յայտնեցէք մեզ ձեր ծրագիր եւ քննենք ։ Ի՞նչ կ'առաջարկէք ։

Էյրթըն հանդարտ եւ վստահ ձայնիւ մ'ըսաւ .

—Ես կ'առաջարկեմ որ Սնոուիէ անդին չերթանք մեր այս չքաւոր վիճակի մէջ ։ Աստ պէտք է կենանք եւ օգնութեանց սպասենք, եւ օգնութիւնք ալ մի միայն Տընքընէն կրնան գալ ։ Իջաւանինք աստ, ուր նպարք չեն պակսիր, եւ մեզմէ մին հրաման տանի Թոմ Աւսթինի որ շոգենաւը Թուոֆոլտի ծովածոցը բերէ ։

(Շարունակելի)

«Այն երկիրներ որք 1879ի Կայսերական հրովարտակաւ Խալիֆական իշխանութեան ներքեւ դրուած էին, պէտք է պաշտպանուին վերջին տարւոյ խառնակութեանց նորոգման դէմ։ Այդ երկրաց պէտք է տալ բարւոք կառավարութեան մը և խաղաղութեան բարիքներն։ Այս նպատակաւ որոշուած է Սըր Ռուոֆի պաշտօնը» ։

Պուլկարիոյ իշխանը Լոնտոնէ վերադարձաւ Սոֆիա ։

Անգլօ-ռուս խնդրոյն բոլոր օգուտն Էմիր Ապտ-իւր-Ռահման խան կը քաղէ ։ Էմիրին և Լորտ Տըֆըրինի տեսակցութեան վրայ, Անգլիոյ կողմէ տարին Աֆղանաց Էմիրին տրուած նպաստի գումարն, որ մինչեւ հիմա 120,000 ոսկի էր, 250,000 անգլ. ոսկւոյ բարձրացած է ։

Տէյլի Նիւզ կը ծանուցանէ թէ անգլ. զօրք չպիտի գործածուի զՔասալա պաշարումէ ազատելու․ այս գործ յանձնուած է հապէշ կամ իտալացի զօրաց, որք արդէն Քասալայի մօտ դիրքեր ունին ։

Մէհտիին մեռած ըլլալուն վրայ տարակոյս չէ մնացած ։

Այս առաւօտեան թղթաբերով առնուած ռուսական թերթեր կը ծանուցանեն թէ Ներքին գործոց Նախարար Դոլկոյ կոմսն, հակառակ ընդհանուր ակնկալութեան, չպիտի կրնայ Բեդրսպուրկ վերադառնալ մինչեւ հոկտ․ Ն․ Վսեմութիւն, իւր ծանուցեալ հիւանդութիւնը (թոքախտ) դարմանելու համար, իւր գիւղը պիտի մնայ, Րիազանի գաւառին մէջ ։

Դաշիրէէ յուլիս 29 թուով կը հեռագրուի թէ Երեւեւեայց ժողովոյն մէջ,—(որոյ բացումը՝ փոխառութեան վաւերացման համար՝ ծանուցուած է արդէն,)— անդամք ոմանք ուզած են վիճաբանութիւն բանալ Խորհրդարանի թողման վրայ և հանրօգուտ շինուածոց յառաջացեալ [illegible] ներուն գործածման վրայ․ բայց այս կարգի վիճաբանութիւնք արգիլուած են ։

Ռուսիոյ Հրէից խնդիրը քննող յանձնախումբն, ընդ նախագահութեամբ Բահլէն կոմսի, կ'առաջարկէ արտօնել Հրեայները բնակելու Ռուսիոյ այն մասանց մէջ ուր ցարդ բնակութեան իրաւունք չունէին։ Բայց այս արտօնութիւն սահմանափակուած է սա երեք պայմաններով․ 1^{0} Հրեայք Պետութեան հետ ո՛ և է պայմանագիր չպիտի կնքեն ։ 2^{0} Հրէից բացարձակապէս արգիլեալ է հինել կամ վաճառել ոգելից ըմպելիք ։ 3^{0} Հրէից արգիլեալ է զբաղիլ սեղանաւորական գործերով։ Քրիստոնեայ մկրտեալ Հրեայք եւս ենթարկուած են այս սեղմումներու, որոնք սակայն ազատ պիտի մնան քրիստոնէութիւն ընդունած Հրէից զաւակունք ։

Ամսոյս 16ին կատարուեցաւ հանդիսաւոր փակումը Մոսկուայի արուեստագիտական ցուցահանդէսին, որ քանի մը ամիսներէ ի վեր բաց էր և ուր մասնակից եղան Կովկասիոյ արուեստագէտներն ալ։

Մոսկուայի քաղաքային խորհրդարանը քաղաքն հնոտախտէ պահպանելու համար մինչեւ 200,000 ռուբլի ծախսած է ։

Մոսկուայի Համալսարանին և Լազարեան Ճեմարանի արեւելեան լեզուաց բրոֆէսօրներու ձեռնարկութեամբ հաստատուած է Ռուսիոյ Արեւելեան Ընկերութիւն մը, որ նպատակն է ուսումնասիրել արեւելեան ազգերու բարք ու վարքն և պատմութիւնն ։ Ընկերութեան ծրագիրը կազմուած է արդէն։ Բեդրսպուրկի քանի մը բրոֆէսօրներ ալ սոյն ընկերութեան անդամ գրուած են ։

Պաշտօնէ Ռուսիկ Կուրիէրի կը գրեն թէ երաշտութեան պատճառաւ յոյժ խղճալի վիճակի մէջ է հունձքն։ Անկարելի է առանց ցաւելու դիտել այրած արտերն ։ Եգիպտացորենն որ մեծ առատութեամբ կ'արտադրուէր ամեն տարի բոլորովին ոչնչացած է։ Այս կացութիւն ընդհանուր վնաս կ'սպառնայ ։

Այս տարի տապը սարսափելի է ի Ռուսիա, ի Բեդրսպուրկ, ի Մոսկուա և այլուրեք ։ Օտեսայէ վերջիշեալ թերթին կը գրեն թէ այս տարւոյ տապը 1853ը կը յիշեցնէ ։ Օտեսայի մէջ տաքը Րէօմիւրի 53 աստիճանը կը հասնի ։ Ժողովուրդը կը սոսկայ տաքէն ։ Ցերեկ ատեն քաղաքը բոլորովին մեռած վիճակի մէջ կը գտնուի ։ Փողոցն [illegible] կ'երեւի, նաւահանգստի մէջ գործերը դադրած են և գիշերը կը շարունակուին ։ Հաւկիթն արեւի տակ դնելով քանի մը րոպէի մէջ բոլորովին կ'եփի ։

Ներսոփ. ժողովոյն յուլիս 27ի նստին մէջ Պ. Ճէյմս Պրայս հարցուց թէ Մակեդոնիոյ վրայ Թրօթըր հազարապետին տեղեկագիրն ե՞րբ պիտի մատուցուի Խորհրդարանին ։ Պ. Ռ. Պուրք ծանոյց թէ արդի նըստաշրջանը չվերջացած պիտի ներկայացուի ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն Կոստանդ Կոստանդեան, Սերիկ Ունճեան և Տիգրան Բարսղամեան էֆէնտիները կը պնդեն իրենց հրաժարականին վրայ ։

Աղա Մկրտիչ Սոմասարեանց՝ որոյ Բեդրսպուրկէն մեկնիլը ծանուցած էինք ժամանակին, յուլիս 12ի ուրբաթ օրը Կարին ժամաներ է ։

Քաղաքական ժողովը իւր վերջին նստին մէջ ի նկատ առնլով Ղալաթիոյ Թաղային խնդիրն, յանձնարարած է իւր դիւանին տեղեկագիր մը պատրաստել, մանրամասնութիւնները քաղելով այն ամեն պաշտօնական թուղթերէն որք այդ խնդրոյն կը վերաբերին ։

Այս առաւօտ Մեծկերտէն հեռաւոր հեռագիրն ստացանք, որոյ պարունակութեան վրայ, եթէ ստոյգ է, կայսերական կառավարութեան և Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ․

«Քանիցս ծանուցած էինք թէ տեղւոյս ազգայինները Զարոանձագցի Հաճի Խաջ փաշայի հարստահարութեանց չկրնալով հանդուրժել, ի մօտոյ պիտի ցրուին, բայց որ եւ է արդիւնք չտեսանք ։

«Հաճի Խաջ փաշա իւր կուսակիցներու միջոցաւ կողոպտել տուաւ գեղջ քահանայն և յափշտակել տուաւ նորա սնտուկն ու կարասիներն, յետոյ իրաւախոհական միջոցներու դիմելով մինորդներ ծեծեց․ սնտուկ մը եւս չորուեցաւ․ կողոպտիչները փախուցած է․ վերջնական խօսք տրուած է քահանային ։ Վարժ․ գիւղացիները ցըրուել տուաւ․ մանք երբ իրենց հունձքերը հաւաքելու համար վերադարձան իրենց գիւղերը, վանուեցան ։ Կառավարութեան կողմէն թէեւ կոչնագիր գրկուեցաւ իրեն, բայց որովհետեւ ազդեցութիւնն ունի նա, առ ոչինչ համարեց այդ հրաւէրն․ ուստի այլ եւս մեր ազգային համբերութիւնն հատած է․ պատասխան կ'սպասենք ։»

(Ստ.) Ռ[illegible]
Բողոքական ժողովոյ
Զարոանձեցի

Երէկ տեղի ունեցաւ Մէօհիրտամի Ներքին պարտէզին մէջ Գատըգիւղի Արամեան երկսեռ վարժարանի մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդէսն, ընդ նախագահութեամբ Ս. մեն. Խրիմեան Հայրիկի ։ Ներկայ էին Հոգաբարձութեան անդամք ամբողջովին և կրթասէր ընտրեալ բազմութիւն մը։ Վարժարանն այս տարի եւս ազգին կ'ընծայէ ուսումնաւարտ մը և երկու ուսումնաւարտուհի, երկու քոյրեր ։ Շատ մը բանախօսութիւնք եղան, ընդ միջմաքդ քաղցրալուր երգերու, որոց, [illegible] մէկ երկուքն հայերէն էին ։

Հանդէսը փակեց Ամեն. Խրիմեան Հայրիկ որ պարագային յարմար ազդու և հակիրճ ատենաբանութիւն մ'բրաւ ։

Պոյաճը-գիւղի Երից Մանկանց Ս. Եկեղեցւոյ վերաշինութիւնը կ'աւարտի այս օրերս և օծման հանդէսը պիտի կատարուի ի ներկայութեան Ս. Պատրիարք Հօր ։

Գոհունակութեամբ յիշատակել արժան է որ Եկեղեցւոյ շինութեան Մասնաժողովին և մասնաւորապէս անդամներէն Թրէնկեան Յակոբ և Մկրտիչ էֆէնտիք և Միսաքեան Կարապետ էֆէնտի մեծ գործունէութեամբ աշխատած են ի գլուխ հանելու համար իրենց յանձնուած սոյն բարենպատակ գործն, յաղթելով բազում դժուարութեանց որոց հանդիպեցան ։

Կը լսենք թէ Թաղին վարժարանն եւս բարեկարգ վիճակի մը մէջ դնելու համար ջանքեր կը լինին ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկեան նորընտիր դեսպան Պ. Քօքս շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով, իւր պաշտօնագրոց պատճէնները մատոյց Արտաքին գործոց Նախարար Ասիմ փաշայի և ապա տեսակցեցաւ խորհրդական Ծախրի պէյի հետ ։

Դեսպանն այս օրերս պատիւ պիտի ունենայ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու ։

Մայրաքաղաքս հասած մասնաւոր հեռագիրք կը յայտնեն թէ 9 միլիոն անգլիական ոսկւոյ եգիպտական փոխառութիւնն որ Պ. Պ. Ռոչիլտի ձեռամբ ուրբաթ օրն սկսաւ ի Լոնտրա, Փարիզ, Ֆրանգֆորթ և Պերլին, մեծ յաջողութեամբ ի գլուխ ելեր է ։

Փոխառութիւնն ստորագրուեր է քանի մը պատիկ և իւր շրջաբերութեան համեմատ գնէն 3 ոսկի աւելի կրնէ։

Հելլենական դեսպան Պ. Քունտուրիօթի և պարսկական դեսպանատան գործակատար Ճէվատ խան շաբաթ օրն արտաքին գործոց պաշտօնատանն երթալով տեսակցեցան Ասիմ փաշայի և խորհրդական Ծախրի պէյի հետ ։

Ռուստրական Սենեկի պաշտօնական թերթի վերջին թիւն, որ հրատարակեցաւ այս առաւօտ, կը ծանուցանէ թէ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան Յանձնաժողովը մերժած է Թուրքիոյ մէջ Երկրագործական Դպրանոցի մը հաստատման առաջարկը զոր կը քննէր ։

Թուրքէ կ'ըսէ թէ Բ. Դրան և Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալութեան միջեւ մինչեւ ցարդ անլուծ մնացած գործերը վերջնական կարգադրութեան մը յանգած են, յորմէ գոհ պիտի լինին Արեւելեան Ռումէլիի իսլամ բնակիչք ։

Ներքին գործոց Նախարար Բարքը Էսհէֆ փաշայի նախագահութեան ներքեւ գումարուող Յանձնաժողովը շաբաթ օրը գումարուելով երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ ։

Բ. Դրան և Օսմ. Կայս. Պանքայի միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագած էր այն գումարի առթիւ զոր Պանքան կառավարական գանձէն իբր յանձնարարելիք կը պահանջէր ։

Կ'ըսուի թէ այս խնդիր ի մօտոյ գոհացուցիչ կարգադրութեան մը պիտի յանգի ։

Սէրէզի նահանգէն բազմաթիւ բողոքագրեր կը հասնին առ Բ. Դուռն՝ կառավարիչ Ֆէհիմ փաշայի դէմ թէ բռնութեան լուծին ներքեւ կը ճնշէ ժողովուրդն ։

Թուրքիոյ մէջ ոսկի և արծաթ դրամներու գնոց տարբերութեան մէկ պատճառն է 1878ի միջոցներն արքունի փողերանոցին մէջ մեծ քանակութեամբ արծաթ մեճիտիէներու կոխուիլն, որով այս վերջնոյն տարբերութիւնը մինչեւ ութ ղրուշի բարձրացած էր ։ Այս մեծ տարբերութիւն որ այնքան վնաս պատճառեց Տէրութեան և հասարակութեան, այլեւս ուշադրութեան չէր առնուէր հրապարակի վրայ որ վարժուած էր անոր ։ Սակայն, կ'ըսէ Սթամպուլ, Մեծ-Եպարքոսն հրամայած է Ելմտական նախարարութեան՝ մանրամասնաբար քննել փողերանոցի հաշուեառումներն, մանաւանդ Ցիւզեան Սարգիս պէյի պաշտօնավարութեան ժամանակին որ կը վերաբերի կոխուած արծաթ դրամին ։

Ելմտական Նախարարութիւնը խնդիրն յանձնած է Հաշուակալութեան Ատենին որ քննութեան ձեռնարկած է ։

Մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կ. Պոլսոյ պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան, որ Պերլին կուղեւորի, Պատէն-Պատէն հասած է։

Մանիսայի կառավարիչ Սիւրուրի էֆէնտի այսօր վաղը մայրաքաղաքս կսպասուի ։

Բաբերդէն կը ծանուցանեն թէ Տեղւոյն Նամակատան մէջ 40,000 ղրշի գումար մը գողցուեր և այս պատճառաւ քանի մը հոգի ձերբակալուեր են ։

Յուլիսի առաջին կիսամսեայ մէջ ծխախոտի Ռէժիի վաճառմանց գումարն է 63,000 օսմ. ոսկի, մինչ Նախորդ ամսոյ նոյն միջոցի հասոյթք եղած են 59,000 ոսկի ։

Օսմ. Կայս. Պանքայի Ընդհանուր Տնօրէն Պ. Ֆօսթէր որ Եւրոպիոյ ջերմուկները գնացած էր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ այս առաւօտեան Վառնայի շոգենաւով ։

Անցեալներս ծանուցած էինք թէ ոստիկանութեան պաշտօնեայներն ալ կայսերական զօրաց նման պարէն պիտի ստանան ։

Թուրք թերթերը կը ծանուցանեն թէ ոստիկանութեան առաջին կարգի Գոմիսէրները վեց, երկրորդ և երրորդ կարգիններ չորս, իսկ Զափթիէներն ու պաշտօնեայք օրական երկերկու հաց պիտի ստանան ։

Ադրիանուպոլսէն առնուած մասնաւոր հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ տեղւոյն անգլիական հիւպատոսարանին հրոյ ճարակ եղած է ամբողջովին ։

Ոչինչ կարելի եղեր է ազատել․ հիւպատոսն ու քոյրը կրցեր են փախչիլ անձամբ ։

Առողջապահական վարչութեան ուղղեալ հեռագիրք կը յայտնեն թէ [illegible] շոգենաւը Պոմպէյէն ի Ճիտտէ ուխտաւորներ փոխադրած պահուն, քօլէրայի քանի մը դէպքեր պատահած են ։ Շոգենաւը Պոմպէյէն Ատէն գնացած միջոցին տասն հոգի մեռեր են, Ատենէն ի Քամարան երեք և Քամարանէն ի Ճիտտէ մէկ հոգի ։

Ասոր վրայ, վարակեալ շոգենաւն Ապուղասա ղրկուեր է ծխման գործողութեանց ենթարկուելու համար, իսկ ուխտաւորք բժշկական հսկողութեան ներքեւ առնուեր են ։

Ղալաթա-Սէրայի վարժարանի տարեկան հարցաքննութիւնք աւարտեցան անցեալ շաբթու և վկայականաց բաշխման հանդէսը պիտի կատարուի վաղը կամ չորեքշաբթի ։

Այս տարուան շրջանաւարտներուն մէջ «Գիտութեանց պսակաւոր» աստիճան ստացած են ։

Պ. Պ. Ֆերիտուլլահ, Արիֆ, Նուսուֆ, Արամանտիս, Սարգ., Թիւո, Բրիսիտէս, Րոպէր, Տօլէման և Աւետիսեան։ Իսկ «Դպրութեանց պսակաւոր» աստիճան ստացած են ։

Պ. Պ. Ֆերիտուլլահ, Արիֆ, Նուսուֆ, Սարգ., Հասան, Ապտուլլահ, Մանուկ, Աւետիսեան և Ածէմ ։

Իրենց վերջին քննութիւնն անցունելու համար ներկայացող 22 աշակերտներէն 8ը չեն կրցած անցունել բերանացի քննութիւններն և 3ը գրաւոր քննութիւնները ։

Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեսպանատան առժամեայ խորհրդական և առաջին թարգման Պ. Կոսէյ Լանուս իւր պաշտօնի գլուխն անցաւ ։ Նորընտիր խորհրդականը ժամանակաւ պաշտօն կը վարէր արդէն յիշեալ դեսպանատան մէջ ։

Ծխախոտի Ռէժիի նախորդ տնօրէն Պ. Լէնկ շաբաթ օրը Պետական Խորհրդոյ պաշտօնատունը գնաց բացատրութիւն տալու համար Ռէժիի պայմանագրութեան ինչ ինչ կէտերուն անգործադրելի մնացած ըլլալուն վրայ ։

Անտեղութիւն մ'է որ, կ'ըսէ Թուրքէ, Ռէժիի վարչութիւնը պաշտօնէ հրաժարեալ անձ մը բացատրութիւն տալու կը ղրկէ ։

Կ'ըսուի թէ ի մօտոյ պիտի սկսի Վօսփորի քարափանց շինութիւնն որ թաղապետական ամենակարեւոր գործ մը կը նկատուի ։

Քաղաքապետութիւնն այդ շինութեան համար 7000 ոսկի ծախսելու արտօնութիւն խնդրած է Բ. Դրնէն ։

Թուրքիոյ զինուորական վարժարանաց ծրագրի քննութեամբ զբաղելու պաշտօնով կազմեալ Յանձնախումբն իւր տեղեկագիրը մատուցած է Սպարապետի Դրան ։ Ուսմանց նոր ծրագիրն այն կերպով պատրաստուած է որ միանգամայն քաղաքային Րիւշտիյէ վարժարանաց և յարմարի ։ Այս միօրինակ ուղղութեան շնորհիւ, մէկ վարժարանէն ելնող աշակերտը պիտի կարենայ միւս վարժարանը մտնել, առանց ժամանակի կորստեան և նորանոր աշխատութեանց պէտք ունենալու ։ Կրթական Նախարարութիւնն ալ իւր կողմէ քաղաքային բարձրագոյն վարժարանաց ուսմանց ծրագիր մը մատուցած լինելով Բ. Դրան հաւանութեան, այս երկու ծրագրոց միացումը մեծապէս նըպաստաւոր պիտի լինի կրթական գործին ։

Թուրքէ Նամակատան Տեսչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ ընդհանուր քննիչին վրայ, որոյ պաշտօնին նկատմամբ բազմաց կողմէ բողոքներ կը լսուին եղեր ։

Լէւանթ Հէրըլտ իւր շաբաթ աւուր թուով ուշադրութեան արժանի յօդուած մը գրած է Փոքր Ասիոյ երկաթուղեաց խնդրոյն վրայ ։

Ըստ երեւոյթին, կ'ըսէ, Փոքր Ասիոյ երկաթուղեաց խնդիրն այն վիճակին մէջ է այսօր ուր թողուցինք երեք ամիս առաջ ։ Կրնայ լինիլ որ Նախարարական այլեւայլ պաշտօնատանց մէջ յառաջացած լինի խընդիրն և Բ. Դուռն հաւանի կերպիւ կշռած լինի այն նկատումներ որք պէտք է առաջնորդեն զինքն որոշում մը տալու համար և այս միջոցին պետական Խորհուրդը վիճաբանած լինի անոր վրայ ։ Մաղթենք որ այս ենթադրութիւն հաստատուի գործնապէս, մանաւանդ անոր համար որ, Թուրքիա՝ իւր այժմեան վարչութեան ամենայն թերութիւններով, պարտի մերթ ընդ մերթ մեծամեծ ծախուց դիմել, թէ՛ ծովու և թէ՛ ցամաքի ճանբով իւր ամբողջութիւնները կատարեալ վիճակի մը մէջ պահելու համար և անուրանալի է թէ երկրին այժմեան եկամուտք չեն ներեր նման ապահովապէս ընել այս պէտք որ ամեն պետութեան առաջին պարտաւորութիւնն է ։

Ունոյն է ենթադրել թէ, կը յարէ անկլօ-ֆրանսական թերթն, եկամուտք չեն բազմանան ցորքան ատեն իրաց այս վիճակին յառաջ բերող պայմանք ։ Եկամուտք կաւելնան առեւտրական գործունէութեան աճմամբ, և այս վերջինն ալ կ'աճի առեւտրական գործողութեանց ծաւալման նպաստաւոր պարագայից համեմատութեամբ։ Այս պարագայք նիւթապէս չեն բարւոքած ի Թուրքիա վերջին դարուս մէջ, կամ աւելի ճիշդ ըսելով, բարւոքումն այնքան մասնաւոր եղած է որ ազդեցութիւն չէ ունեցած երկրին ընդհանուր վիճակին վրայ ։ Միեւնոյն ժամանակամիջոցին մէջ, աշխարհի ուրիշ բոլոր քաղաքակիրթ Տէրութիւնք և բոլոր գաղթականութիւնք բարւոքած են առեւտրական կացութիւններն, իրենց կարողութեան աստիճանաւ ։ Հետեւանքն եղած է որ Թուրքիա կորսուած է այն առեւտրական դիրք զոր ունէր երբեմն աշխարհի վըրայ և իւր զարգացման աստիճանն անհամեմատ կերպիւ նուազած է քան ինչ որ իբր կանոնաւոր վիճակ մը կրնայ նկատուիլ, բաղդատմամբ երկրին կարողութեանց ։

Այսպէս, յարաբերական աղքատութեան մը մատնուելով, ժողովրդեան մտային կարողութիւնք չեն զարգացած ուրիշ Տէրութեանց ժողովրդոց նման, և անգործութեան դատապարտուած են ։ Իրաւ է թէ երկրին մէջ չի պակսիր վարչական տաղանդ, առեւտրական ընդունակութիւնք, գիւտերու հանճար, ճարտարութիւն և այլ կարողութիւնք, սակայն բոլոր այս բընական ձիրքեր ծածկուած կը մնան, և ժողովուրդն որ ուրիշ ժողովուրդներէ վար չի մնար այս բնական յատկութեանց մասին, կը յանդիմանուի թէ յետամնաց է քան զայլս որք քիչ շատ քաղաքակրթուած են։ Ասոր յանցանքը ժողովրդեանը չէ, և պատճառն այն է միայն որ չունէր նա այն դիւրութիւններ զորս վայելած են ուրիշ ժողովուրդք, դիւրութիւնք զորս այն պետութիւնք իսկ որք յիսուն տարի առաջ դէմ Թուրքիոյ չափ յետամնաց էին, իրենց բոլոր զօրութեամբ ջանացած են ձեռք բերել, ժողովրդեան ընծայելու համար։ Հետեւաբար տեսած են որ բարեկեցութիւնն և զարգացումն են լաւագոյն միջոց ընդդէմ քաղաքական, ներքին կամ արտաքին ո՛ր և է յուզմանց։ Ընդդէմ ներքին յուզմանց, վասն զի արհեստական գործունէութիւնն [illegible] զբաղումներով կը լնու հանրային միտքն․ ընդդէմ արտաքին յուզմանց, վասն զի երկրին զարգացումը կը զօրացնէ ելմտական կացութիւնն որ հեռի կը կացուցանէ օտար թշնամին ։

Իրաց վիճակին նկատմամբ այս խորհրդածութիւններէ յետոյ, Լէւանթ Հէրըլտ կ'ըսէ թէ յարմարագոյն ժամանակն է այժմ ձեռք առնլու երկաթուղեաց խնդիրն, քանի որ եւրոպական երկաթուղեաց միացման աշխատութիւնք սկսած են, Եւրոպիոյ խաղաղութիւնն ապահովեալ է և եգիպտական խնդիրն այնպիսի վիճակ մը կ'ստանայ որ եթէ խառնակութեամբ առաջ տարուի, դէպ ի լաւն պիտի փոխուի։ Հետեւաբար այժմեան կացութեան մէջ չկայ պարագայ մը որ կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնը դարձնէ այնպիսի խնդրոյ մը վրայէն որոյ լուծմամբ ամեն ինչ պիտի շահի նա, բաւ որում անոր լուծման համար բոլոր հարկաւոր տարրերն ունի իւր տրամադրութեան ներքեւ ։

Գերմանական հիւանդանոցի բժիշկ Տօքթ. Մորթման որ երկու ամսէ հետէ Գերմանիա կը գտնուէր, այս առաւօտ մայրաքաղաքս կը հասնի ։

Ֆէնէրի Պատրիարքարանին ուղղեալ հեռագիր մը Բօնեայի Մէտրապոլիտ Տ. Ագաթանգեղոսի մահը կը ծանուցանէ ։

«Սօսիէթէ տէ Շանժ Վալէօր» դրամատան տնօրէն Պ. Պարքէր Անգլիա ուղեւորեցաւ ընտանեօք ։

Յունաց Պատրիարքարանի պաշտօնական թերթը կը հրատարակէ Զօքէֆ վարժարանի բացման առթիւ, Տ. Յովակիմ Պատրիարքի կողմէ առ Պ. Բ. Զարբա ուղղեալ նամակ մը պատճէնն։ Պատրիարքն այդ նամակաւ թարգման կանգնելով Օրթոտոքս եկեղեցւոյ և Ազգին երախտագիտական զգացմանց առ մեծանուն բարերարն, երկնից օրհնութիւնը կը հայցէ անոր վրայ և կը մաղթէ որ Պ. Զարբա որ իւր թանկագին կեանքը նուիրած է բարեգործութեան և յոյն մանկտւոյն մէջ դաստիարակութեան ծաւալման գործին, ապրի երկար տարիներ ի պատիւ իւր Եկեղեցւոյն և Ազգին որք իրաւամբ կրնան պարծիլ իրենց այսպիսի օրինակելի որդւոց վրայ ։

Արեւելեան Երկաթուղեաց ընկերութեան հանգուցեալ տնօրէն Պ. Հալէնի յաջորդն ընտրուած չէ դեռ։ Հաւանական է որ այդ պաշտօնին կոչուին կամ Պ. Սարազէն (երկրաչափ) որ այժմ Վիզպատէն կը գտնուի և կամ ընկերութեան նախկին գանձապետ Պ. Մուրավիյ ։

Այժմ, ի բացակայութեան Պ. Բիւլմանի, Պ. Լօզէր փոխանորդաբար կը վարէ գործերը ։

Ֆրանսական Նամակատան պաշտօնեայներէն Պ. Օ… քանի մը ամիսներէ ի վեր կը յաջողէր կեղծումներ գործել իւր պաշտօնին մէջ, մերթ մասնաւորաց կողմէ ղրկուած գումարներն իւրացնելով և մերթ նամակներու մէջ գտնուած դրամները կորզելով ։ Այս գողութիւնք երեւան ելան այս օրերս և անհաւատարիմ պաշտօնեայն ձերբակալուեցաւ ։ Միանգամայն բողոք ուղղուած է իտալական հիւպատոսարանին, վասն զի Պ. Օ… իտալական հպատակ է ։

Օսմ. Կայս. Պանքայի Պոլսոյ ճիւղի սեղանաւորներէն Գրիգոր անուն անձն՝ որոյ վրայ կասկած կար թէ 200 ոսկւոյ գումար մը իւրացուցած լինի, Պանքայի ծառայութենէն հանուած է։ Կը կարծուի թէ դատ չպիտի բացուի իւր դէմ ։

Օսմանեան Թանգարանի վերանորոգութիւնն սկսաւ շաբաթ օրը ։

Ատանայի կուսակալ Ապէտին փաշա, որ ժամանակէ մ'ի վեր իւր կուսակալութեան սահմանին մէջ քննական պտոյտ մը կ'ընէր, վերադարձեր է իւր պաշտօնատեղին ։

Վասիլաքի անուն ատաղձավաճառ մը, որ 8 տարիէ ի վեր արքունի Թնդանօթարանին ատաղձ կը մատակարարէր, և որ քանի մ'օրէ ի վեր կորսուած էր, երեկ Յուլթան Մահմուտի ջրուղիներու ([illegible]) խորերը գտնուած է, ոտքերը ջրոյ մէջ և մարմնոյն վերի մասը ցամաքի վրայ ։

Սոյն լուրն ստուգելով, կ'ըսէ Թուրքէ, պարտինք սպասել ոստիկանութեան պաշտօնական ազդն ։

Ոստիկանութիւնն յաջողեցաւ ձերբակալել Իսթիրօ և Զախարիա անուն երկու վըտանգաւոր գողեր, որք անցեալ օր Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ-բազարի կողմն առտուն կանուխ Տիմիթրի անուն սեղանաւորի մը դէմ ելնելով ափ մը սեւ պղպեղ նետած էին անոր աչաց մէջ ձեռքի դրամը կորզելու համար, բայց չէին յաջողած ։

Ծխախոտի Ռէժիի կողմէ երկու շաբաթ առաջ Ռոտոսթօ ղրկուած տասն չափ դէտեր վերադառնալով հրաժարական տուած են, դիտել տալով թէ իրենք անկարող են դիմադրել տեղւոյն մաքսախոյսներուն ։

ՀԵՌԱԳԻՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 29 յուլիս

Դիւանագիտական ոլորտոյ մէջ կը հաւատեն թէ Սըր Տ. Ռուլֆ պիտի առաջարկէ օսմանեան կառավարութեան գրաւել զՍուաքին, Պէրպէր և Տոնկոլա ։

Լոնտոն, 1 օգոստոս․

Տէյլի Նիւզ գրոյց մը կը յիշատակէ թէ Օսման Տիգնա մեռած է ճակատամարտի մը մէջ որ յուլիս 30ին տեղի ունեցեր է Քասալայի մօտ ։

Փարիզ, 1 օգոստոս

Մատրիտէն սատ հասած տեղեկութիւնք կը հաստատեն հնդախտի ծաւալումը․ մեռնողներու թիւը բազմաթիւ է ։

Թոնքինէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ անդ երեւան եկած է անդ [illegible] յետոյ ։

Պուքրէշ, 2 օգոստոս

[illegible] սպանութեամբ ամբաստանեալ Լուի Բէն կախաղանի դատապարտուեցաւ ։

[illegible]

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ԲՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 22 Յուլիս

ԸՆԴՀԱՏ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

[illegible] ([illegible])	114
» » ([illegible])	110 8/[illegible]
[illegible] » ([illegible])	22 75
» » ([illegible])	22 82 1/2

ԸՆԿԵՐԱՑ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Պանքայինք

		Դահեկան
[illegible]	([illegible] D. [illegible])	47 34
[illegible]	»	47 33
[illegible]	»	47 32
[illegible]	»	18 32
[illegible]	»	47 31 1/4
[illegible]	»	47 31 1/4
[illegible]		—
Փոխառութիւն 1858) 1862)	Ա. [illegible]	31 20
» 1860) 1863) 1872)	Բ. [illegible]	48
» 1865) 1869) 1873)	Գ. [illegible]	47 30

ԻՆՆԻՖԻԷ եգիպտական

[illegible]	72 25
[illegible]	72 25
[illegible]	72 25

ՓՈԽԱՐԺԷՔ

[illegible]	[illegible]	3 20
[illegible]	[illegible]	6 30
[illegible]	»	4 30
[illegible]	»	3 30
[illegible]	»	295
[illegible]	[illegible]	42
[illegible]		—
[illegible]		60

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	[illegible]	400
Օ [illegible]	»	88
Անգլիական ոսկի	»	110 24
[illegible]	»	90 46
[illegible]	»	51 20
[illegible]	»	9 40
[illegible]	»	89 20
[illegible]	»	8 38
[illegible]	»	108
[illegible]	»	102 35
[illegible]	»	102 30
[illegible]	»	98 20
[illegible]	»	—
[illegible]	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲՈՐՍԱ

Լոնտոն, 1 Օգոստոս, ժամ 5 վայր. 45 երեկոյ

[illegible]	99 13/16
[illegible]	46 1/4
[illegible]	46 1/8
» » Բ.	34 1/2
» » Գ.	48
[illegible]	46 1/8
Օսմանեան 1871	68 1/2
Փոխառութիւն 1877	81 1/2
Պանք Օսմանեան	10 7/8
[illegible] 1873	92 3/8
Եգիպտական միացեալ ([illegible])	65 3/8
» [illegible]	86 7/8
[illegible]	62 3/4
[illegible]	84 1/4
[illegible] 40/0	—
[illegible]	—

Վիեննա, 1 Օգոստոս, ժամ 4 երեկոյ

[illegible]	125 40
[illegible]	20 80

Փարիզ, 1 Օգոստոս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

[illegible] $4\frac{1}{2}$ 0/0	409 —
» 3 0/0	81 20
[illegible]	46 37 1/2
[illegible]	46 37 1/2
» [illegible] Բ.	46 30
[illegible]	41 25
[illegible]	—
Պանք Օսմանեան	523 75
[illegible]	—
[illegible]	1310 —
[illegible]	12 35 —
[illegible]	2050 —
[illegible] 5 0/0 1877	97 1/4
[illegible]	94 70
[illegible]	327 50
[illegible]	57 3/4
[illegible]	387 50
3 0/0 [illegible]	326 25
[illegible]	25 19

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՐԱՖՖԻ

1600–1827

ԺԶ.

Մեր նախորդ յօդուածներու մէջ ըսինք թէ 18րդ դարու վերջերը Ղարաբաղ նոր ոգի առած էր և հետամուտ կը լինէր իրագործել իւր դարաւոր փափագն. այդ օրերու համառօտ պատմութիւնն ուրուագրենք ։

1762 թուին Ռուսաստանի գահը բարձրացաւ Եկատերինա Բ. կայսրուհին ։ Եկատերինեան մեծամեծ խորհրդածութիւններ յղացաւ և ի գործ դրաւ Ռուսաստանի համար․ իւր ուշադրութենէն վրիպեցան նաեւ Հայաստան և Վրաստան։ Ռուսաց կառավարութիւնն յաճախ կը դիտէին այդ ժամանակներն որ վերականգնէին Հայ-Վրաց միացեալ իշխանութիւնն ․ Այդ իշխանութիւնը պիտի լինէր իբր մի ամուր պաբիսպ որ պահպանէր Ռուսաց տէրութեան արեւելեան սահմաններն ընդդէմ Պարսից և ուրիշ տէրութեանց յարձակումներու ։

Այս քաղաքային հանգամանքները քաջ ծանօթ լինելով հայ եկեղեցականութեան և մէլիքներու, կը ջանային օգուտ քաղել առիթէն ։ Իւր այսքան դժբաղդութիւններով Հայ ազգն ունեցած է դարերու շարունակութեան մէջ այնպիսի հայրապետներ՝ որք յանձինս մարմնացնելով հայութեան ոգին, աշխատած են հոգւով և սրտով իրենց ազգի վիճակի բարւոքման ։ Տասնեւութերորդ դարու վերջի կիսոյն մէջ Հայ ազգն ունեցաւ մի Յովսէփ Արքեպիսկոպոս Արղութեան (Երկայնաբազուկ) որ արդարև հայ ազգութեան, հայ եկեղեցւոյ արժանաւոր փառքն ու պարծանքը կրնայ համարուիլ ։ Արղութեան Արքեպիսկոպոսն այդ ժամանակ Ռուսաստանի Հայոց Առաջնորդըն էր, և բարեբախտութիւն ունէր վայելելու Ռուսաց Կայսրուհւոյն յատուկ բարեկամութիւնը ։ Նաև Արքեպիսկոպոսը սերտ յարաբերութիւններ հաստատած էր ամբողջ ռուսական արքունեաց հետ ։ Ամենուրեք յարգելի էր և սիրելի ։ Իւր ունեցած առաւելութիւններէն Յովսէփ Արքեպիսկոպոս օգուտ կը քաղէր միայն և միմիայն իւր հայրենեաց օգտին համար ։ Արքեպիսկոպոսն յաջողեցաւ համոզել զԿայսրուհին որ իրագործէ Մեծին Պետրոսի խորհուրդները ։ Այս պատմութեան առջի գլուխներու մէջ տեսանք մենք թէ ինչպէս տասնեւութերորդ դարու սկիզբը, Մեծին Պետրոսի օրերը, Մինաս Արքեպիսկոպոս և Իսրայէլ Օրի հրաշալի կերպով աշխատեցան Ղարապաղի վերականգնման ։ Դժբաղդ պարագայներ չթոյլատրեցին որ իրենց և մէլիքներու աշխատութիւնները պսակուին ։ Նոքա մեռան ։ Այն օրէն ի վեր Ղարապաղ կրած էր մեծամեծ դժբաղդութիւններ, սակայն կենդանի մնացած էր ամեն սրտերու և մտքերու մէջ այն մեծ նպատակն որուն ակներև գործադիրներն էին Մինաս Արքեպիսկոպոս և Իսրայէլ Օրի ։ Այժմ Նախախնամութիւնն յարուցած էր նոր Մինաս մը, որ էր Յովսէփ Արքեպիսկոպոս, և Նոր Իսրայէլ Օրի մը, որ էր Յովհաննէս Լազարեան ։

Ինչպէս Օրի նոյն և Յովհաննէս Լազարեան էր միևնոյն հայրենիքէն, այսինքն Սպահանէ գաղթած Հնդկաստանցիներ ։ Պատմական տարաբաղդ հանգամանքներ տարագրած էին իրենց հայրենիքէն Սպահանի և Հնդկաստանի Հայերը, հեռացած էին մշտնջենապէս հեռացած իրենց հայրենիքէ, սակայն իրենց սրտերը թողած էին հայրենեաց աւերակներու մէջ ։ Գացին նոքա արեւելքի խորերը, գտան անդ բախտ և հարստութիւն, սակայն Ինդոս գետի ափերէն միշտ խորին կարօտով կը յիշէին իրենց հայրենիքն, որպէս Իսրայէլը Տիգրիսի ափերէն կը յիշէր իւր սուրբ Երուսաղէմը ։

Այդ տարագիր հայերը չէին խնայեր իրենց հարստութիւնն իրենց հայրենեաց համար, որոյ ճակատագրի փոփոխութիւնը կ՚ուզէին գնել ոսկւով ։ Եկատերինա կայսրուհւոյն գահակալութենէ երկու տարի առաջ (1760 թուին) Անգղիայէն Ս. Պետերբուրգ կ՚երթայ մի հայ, Էմին Յովսէփեանը ։ Պարսկաստանի Համադան քաղաքէն էր նա և վաստկած էր ի Հնդկաստան միլիոններ ։ Էմին կը անձկար այդ միլիոնները զոհել իւր հայրենեաց համար ։ Այնքան մեծ էր նորա հարստութիւնն, մինչեւ իսկ յանձն առաւ մեծապէս նպաստել ռուսական բանակներուն եթէ նոքա յանձնառու լինէին ազատել իւր հայրենիքը պարսկական լուծէն ։ Նորա առաջարկութիւնն ընդունուեցաւ համակրութեամբ և Էմին Պետերբուրգէն գնաց ի Ղարապաղ ։ Մէլիքներն անհուն ոգեւորութեամբ ընդունեցին զնա ։ Իրենք մէլիքները սիրտ ունէին, զօրեղ բազուկներ ունէին. Էմինը «փող էր տալիս» զէնքեր գնելու համար, ուրեմն ամէն ինչ կազմ և պատրաստ էր ։ Հարկ էր կապել մի զօրեղ դաշնակցութիւն Վրաց և Հայոց մէջ. այս նպատակաւ Էմին կը դիմէ Վրաց Հերակլ իշխանին և կը յայտնէ Հայոց միտքը ։ Սակայն այդ երկերեսանի իշխանը համակրութիւն ցոյց չտուաւ Էմինի առաջարկութեան. մէկ կողմէն այդ իշխանը կը քծնէր Պարսից, միւս կողմէն աչքերը դարձուցած էր ի Ս. Պետերբուրգ, ունէր իւր յատուկ քաղաքականութիւնը, իւր յատուկ շահերը. Էմինի առաջարկութիւնները չը գտան ջերմ ընդունելութիւն ։ Բայց Հայ Կրեսոսը յուսահատելէ հեռի էր. նա վերադարձաւ Կալկաթա ունենալով քաղաքական մասնաւոր խորհուրդներ ։ Այլ մահը շուտ վրայ հասաւ. մեռաւ Էմին և մնացին անկատար իւր նպատակները ։ Անտէր մնացին նաեւ այն միլիոնները որք կոչուած էին կերպարանափոխ ընել Ղարապաղի բաղդը ։ Այդ միլիոնները մնացին անգղիական Պանքան ի կորան . . . ։

Բայց չկորան Յովսէփ Արքեպիսկոպոսի յոյսերն. Նա այնքան ոգեւորած էր իւր հայրենեաց փրկութեան գաղափարով որ կը կարծէր թէ շնորհիւ Եկատերինա կայսրուհւոյն այդ խնդիրն այլ ևս շուտով իրականութիւն կը լինէր, վերանորոգեալ աշխարհը պիտի լինէր Ռուսաստանի հովանաւորութեան ներքոյ որպէս առանձին աւատական իշխանութիւն ։ Պաշտօնապէս առաջարկուեցաւ Յովսէփ Արքեպիսկոպոսին կազմել դաշնակցութեան ծրագիրը և որոշապէս գծել այն յարաբերութիւնները զոր իւր ազգը պիտի ունենար զինքն հովանաւորող պետութեան հետ ։ Այդ դաշնագիրը բաղկացած էր 19 յօդուածներէ և կը բովանդակէր իւր մէջ այն գլխաւոր հիմունքները թէ ո՛րպիսի կազմակերպութիւն պիտի ստանար վերանորոգեալ երկիրն և ի՛նչ պարտաւորութիւններ պիտի յանձն առնէր Ռուսաց պետութեան հետ ։

Այդ միջոցներուն գրուեցաւ յիշեալ դաշնագիրն. մի և նոյն ժամանակ Յովսէփ Արքեպիսկոպոսը կազմեց մի ընդարձակ տեղեկագիր որուն մէջ մանրամասնաբար նկարագրած էր Ղարապաղի մէլիքներու ունեցած յարաբերութիւններն Ռուսաց արքունեաց հետ, սկսեալ Մեծն Պետրոսի օրերէն մինչեւ իւր ժամանակը. և թէ ի՛նչ ծառայութիւններ մատուցած էին մէլիքները Ռուսաստանի ։ Այդ տեղեկագիրն, ի միասին վերոյիշեալ 19 յօդուածներէ բաղկացեալ դաշնագիրն, ներկայացուց Արքեպիսկոպոսը Եկատերինա կայսրուհւոյն, ձեռամբ Ֆէլտ-Մարէշալ իշխան Կրիկորի-Ալէքսանդրովիչ-Պոտեմկինի ։ —Պոտեմկինը Արքեպիսկոպոսին լաւ բարեկամն ու մտերիմն էր ։ Շատ պատմական փաստեր ակներև ցոյց կու տան թէ ռուս իշխանը պատրաստուած էր բազմիլ իշխանական նոր աթոռին վրայ ։

Յովսէփ Արքեպիսկոպոս, այդ եռանդոտ, անխոնջ եկեղեցականը շարունակ կը թղթակցէր ամեն երկիրներու հետ ուր որ Հայեր կային ։ Սկսեալ Հնդկաստանէ մինչեւ Լեհաստան, սկսեալ Եգիպտոսէ մինչեւ Պարսկաստան, նա կը տարածէր իւր թուղթերն և ամէն ուրեք կը բորբոքէր հայրենասիրական ոգին ։ Նա անդադար կը թղթակցէր Վրաստանի իշխաններու, Էջմիածնի կաթողիկոսի, Աղուանից կաթողիկոսի և Ղարապաղի մէլիքներու հետ ։ (*)

Ամէն ուրեք ոգեւորութիւնը մեծ էր, փրկութեան գործն այլ ևս իրականութիւն մը կը համարուէր ։ Հնդկաստանի Հայերն ամէն կերպով պատրաստուած էին, և առանց սպասելու «Իրաւասութեան սահմաններ» տպագրած պատրաստած էին մի գիրք որ կը պարունակէր այն վարչական և դատական օրէնքներն որոցմով պիտի կառավարուէին Հայոց և Վրաց միացեալ իշխանութիւնք ։

Հնդկաստանի դրամատէրները չէին խնայեր իրենց ստակը իրենց հեռաւոր հայրենեաց գործին ծառայեցնելու համար ։ Այդ ժամանակներն յայտնուեցաւ մի այլ Հնդկաստանցի հայրենասէր որ մեծամեծ գումարներով արդէն գնած էր Վրաց Գէորգի իշխանէն Լօռու գաւառը և դիտաւորութիւն ունէր գնել Բորչալուի գաւառը, Երեւանայ նահանգը և ուրիշ երկիրներ, որպէս զի այդ կողմերը զարգացնէ բամպակի, շաքարեղէնի, լեղակի, խահուէի մշակութիւնը, գործարաններ բանալ տայ և իւր հայրենիքը կենդանացնէ տնտեսապէս ։ —Այդ բոլոր շարժումներուն զարկ կու տար Յովսէփ-Արքեպիսկոպոս ։

Այս էր Հայոց վիճակը և ամէն կողմ Հայք գոհ մնալու առիթներ ունէին ։ Այս ընդհանուր դէպքերէն մի քանի տարի առաջ 1783 թուին Ապրիլի 6ին իշխան Կրիկորի—Ալէքսանդրովիչ Պոտեմկինն որ հրապուրեալ էր նոր իշխանութեան թագն իւր գլխուն վրայ ունենալու բաղձանքով, հրաման ղրկած էր Կովկասեան զօրքերու նոյն ժամանակի հրամանատար զօրապետ Պաւել Սէրգէէվիչ Պոտեմկինին որ հեռացնէ իշխանութենէ Շուշիի Իպրահիմ խանը և օգնէ հայ մէլիքներու, հաստատելու համար ի Ղարապաղ անկախ իշխանութիւն ։ Միեւնոյն մտքով հրաման կրկնուեցաւ 1783, Մայիսի 10ին միեւնոյն զօրապետին որ յուսադրէ Հայերուն «որպէս զի նոքա գործակցէին Ռուսաց կառավարութեան նպատակներու յաջողութեան» ։

Այդ բոլորը գիտէին Ղարապաղի մէլիքները, այդ բոլորը յայտնի էր Գանձասարի Յովհաննէս կաթողիկոսին, որ խորհրդակից էր մէլիքներու. այդ բոլորն յայտնի էր և Էջմիածնի կաթողիկոսին որ գաղտնաբար կը մասնակցէր ընդհանուր գործին ։

Մէլիքները կը խոստանային մատակարարել Ռուսաց զօրքերու բոլոր պաշարներն, երբ նոքա իրենց կողմերը գնային, և միանալ անոնց հետ իրենց ոյժերով ։ Պատերազմը նշանակուած էր 1784 թուի ամրան. զօրապետ Պոտեմկին կը պատրաստուէր պատերազմիլ ընդդէմ Պարսից ։ Իսկ Ղարապաղի մէլիքներու կողմէն Ստեփան Դաւթեան պատուիրակ գնաց զօրապետ Պոտեմկինի մօտ որ նորա մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդէ Հայոց պատրաստութիւններու և Անդրկովկասի քաղաքական դրութեան մասին ։ Այդ Ստեփան Դաւթեան իւր մատուցած ծառայութեան համար զինուորական պատուաւոր աստիճաններ ստացաւ Ռուսաց կողմանէ ։

Մինչ կը կատարուէին Ռուսաց կողմանէ այսպիսի պատրաստութիւնք, մինչ Յովսէփ Արքեպիսկոպոս վառուած հայրենասիրութեան ոգւով կ՚աշխատէր անխոնջ կերպով իրագործել իւր սկըսած գործի մեծ գաղափարն, այդ միջոցին կը պատահէին ի Ղարապաղ աղէտալի դէպքեր, զորս մեր յաջորդ յօդուածով կը գրենք ։

Այս պատմութեան շարունակութիւնն այս անգամ ևս ցոյց պիտի տայ թէ ի՛նչպէս Հայերն անգամ մ՚եւս Ռուսաց վստահանալով չարաչար խաբուեցան ։

(*) Երբ Թիֆլիզ էի, Պ. Ալէքսանդր Երիցեան, ազգային հնագէտն, իւր գրադարանի մէջ ցոյց տուաւ ինձ մի ընդարձակ ձեռագիր մատեան որ կը պարունակէր Յովսէփ Արքեպիսկոպոսի քաղաքական [illegible]ութիւններն, որք այնքան մեծ նշանակութիւն ունին մեր պատմութեան համար ։ [illegible] պատուիրած եմ կ՚ըսէր թէ՝ երբ կրակ մը պատահի տան մէջ, նախ այս մատեանն ազատեն և ապա մէկ հատիկ որդւոյս Գաբրիէլը ։ Ա. Ա.

ԱՆՎԷՐՍԱՅԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Զ.

(Տե՛ս Թիւ 456)

Իտալական բաժանումը. —Նորա արտաքին եւ ներքին կողմը. —Իտալական ցուցահանդէսի ներքին սրահներուն շուկայի նկարագիրն եւ աժանութիւնը. —Գերմանիոյ մասնակցութիւնն Անվէրսայի ցուցահանդէսին. [illegible] եւ ներդաշնակութեան բացակայութիւնը գերմանական բաժնին մէջ. —Գերմանական ցուցահանդէսի ընդհանուր նկարագիրն. —Ինչո՞ւ փայլեցան Գերմանացիք ։

Ֆրանսական բաժանումն, գլխաւոր մուտքի աջ կողմ կ՚իյնայ իտալականն ։ Գեղեցիկ Իտալիա արդէն ի վաղուց անտի մեծ համբաւ կը վայելէ իւր արուեստագէտներով, բայց դժբաղդաբար, Իտալացիք ցոյց տուած չեն իրենց գեղարուեստական հանճարն իտալական բաժանման զարդական եւ ճարտարապետական մասն կառուցանելու ժամանակ ։ Զարդարանք եւ գեղեցկութիւն ո՛րքան սակաւ եւ ո՛րքան անշնորհք են դուրսի կողմէն, որ դոգցես չէ թէ Իտալիոյ այլ Պարսկաստանի կամ Բօխարայի մէջ կը գտնուիս ։ Կորնթական սիւներն որ ճակատի գլխաւոր ճակատը կը յօրինեն, ներկուած են մարմարագոյն եւ ծածկուած ոսկւի այնպիսի զարդերով որք առաւել գերմանական են քան իտալական ։ Եւ եթէ կամարներու մէջ չը նշմարուէին իտալացի նշանաւոր անձերու նկարներն ու մետալիոնները, ճակատէն պիտի դատես թէ արեւելեան ազգերէ միոյն հետ գործ ունիս ։ Բայց Միքէլ Անճէլօյի, Պէլինիի, Ռօսինիի, Պէնվէնուդթօ Չելինիի եւ այլոց անուններ կ՚իմացընեն որ ձեր առջեւ իտալական բաժանումն կը գտնուի ։ Սակայն ցուցահանդէսի ներքին պարունակութեան զարդական և ճարտարապետական մասն յոյժ հետաքրքրական է ։ Կամարներու տակ, ամբողջ ճակատի երկայնութեամբ կառուցուած են բազմաթիւ սրահներ եւ դուք տակաւին ներքին սրահը չը մտած, իսկոյն կը ճանչէք իտալական արտադրութիւնները ։ Նախ քան ներքին սրահը հասնիլը կը տեսնուին քանդակագործական եւ ճարտարապետական բազմաթիւ գործեր, որք անհերքելի արժանիք ունին ։ Ահա կը ներկայանայ առջեւնիդ մարմարիոնի կիսարձան մը. մանկամարդ կնոջ մը գլուխն է ծածկուած քօղով, որ տակէն կ՚երեւին նորա սիրուն դէմքի նուրբ գծերը, համեստ եւ գրեթէ վեհերոտ նայուածքով մը միասին ։ Ամբողջ կիսարձանը միակտուր մարմարիոնէ շինուած է, գեղեցկուհւոյն դէմքն, քօղն, ո՛րքան նուրբ, ո՛րքան բարակ են որ մանկամարդ կնոջ դէմքի հաճելի արտայայտութիւնը բոլորովին նշմարելի է ։ Սոյն կիսարձանի վերնագիրն —Հաւատարիմն— կատարելապէս կ՚արդարացնէ արուեստագէտին գործը ։ Այս եզական եւ յոյժ փառաւոր աշխատութիւնը քանդակագործ Անդոնիօ Ֆրիլլի ձեռքին արտադրութիւնն է ։ Միւս սրահի մէջ կայ մարմարիոնի նմանօրինակ կիսարձան մը, որ վերնագիրն է Պէրտինէ. այս տեղ կը գտնուի ուրիշ կնոջ մը գլուխն երկու քօղով պատած, սակայն այս սեթեւեթով տարածուած քօղի տակէն համարձակ անձնվստահութեամբ մը կը դիտէ յանձնապաստան գեղուհին, որ շատ լաւ կը հասկնայ իւր գեղեցկութիւնն եւ հրապուրիչ լինելը ։ Այս երկու դէմքերն ամեն օր հանդիսատես ահագին բազմութիւն մը ժողոված ունին իրենց չորսկողմն ։ Յիշեալ երկու սրահներէն քանի մի քայլ անդին կ՚երեւի լաւապէս քանդակուած փայտեայ իրեղէններու հարուստ հաւաքածոյ մը ։ Մասնաւորապէս նշանաւոր տեղ կը գրաւէ անդ սեւամորթ դոնդայան մը մարդու հասակաւ. մանուկ ի ձեռին կեցած է յարգական գիրքով ։ Դէմք, արտայայտութիւն, կեցուածքն եւ աչերն ա՛յնքան բնական ձեւ ունին, որ ցուցահանդէսի այցելուներէն շատեր կը փորձեն խօսիլ այս դոնդայանին հետ կենդանի սեւամորթ մը համարելով զայն, մին այն սեւամորթներէն որք կը կենան Ֆրանսական գաղթականութեանց սրահին առջեւ ։

Իտալական բաժանման ներքին սրահներն յոյժ հետաքրքրական պարունակութիւն մ՚ունին ։ Անդ են մասնակցողներու ահագին գունդեր. փոքրիկ խորանակներ մին միւսի վրայ դիզուած իտալական շուկաները կը յիշեցնեն ։ Մասնակցողաց մէջ մեծ գործարաններու ներկայացուցիչներէն գրեթէ ո՛չ ոք կայ ։ Իսկ այն փոքրիկ և համեստ գործարանատէրք ցուցահանդէսին մասնակցած են ո՛չ թէ շքանշան կամ ընծայ ստանալու յուսով, այլ լոկ առեւտրական նպատակաւ, որպէս զի վաճառեն իրենց ապրանքները ։ Շքեղ եւ արուեստական գործերը բազմաթիւ են սկսեալ նշանաւոր իտալական միւզէոններէն, արծաթի նրբակերտ առարկաներէն մինչեւ բիւզանդական ոճով շինուած քանդակեալ անօթներ եւ կահկարասիք ։ Գործարանաց արտադրութիւնք յոյժ սակաւ են անդ ։ Իսկ ամենէն շատ կը գտնուին միւզէոններ, վենետիկեան հայելիներ, ջահեր եւ կանանց արդուզարդի ամեն պարագաները ։ Մէկ խօսքով իտալական ոճով եւ ճաշակով կառուցուած շուկայ մ՚է իտալական բաժանումը ։ Մասնակցողք ամեն միջոց կը բանեցնեն իրենց խորանակները քաշել ցուցահանդէսի այցելուներն, եւ այս վերջինք եթէ անգամ մը ծուղակի մէջ իյնան, այլ եւս ազատելիք չունին մինչեւ որ բան մը չը գնեն. գիներն ալ արդէն շատ աժան են ։ Ամեն սրահէն աւելի Միլանցի քանդակագործ Դանիէլ Լովամիի սրահն աչքի կը զարնէ. ամբողջովին լի է փայտեայ քանդակներով ։ Բիւզանդական ոճի շքեղ քանդակներով պատած միթխարի ժամն իւր վրայ կը բերէ այցելուաց ուշն ։ Այս վեհապանծ գործն ունի 5 մեթր բարձրութիւն և երեք մեթր լայնութիւն, բոլորովին ընկուզենիէ շինուած է ։ Երկու մեծ արձաններ Լոգքերէն բռնած ունին ահագին ջահը, իսկ մէջտեղն դարձեալ ընկուզենիի վրայ զարմանալի նրբութեամբ նկարուած է [illegible] պատերազմն Կեսարի ժամանակ ։

Ճենովացի գործարանատիրոջ սրահին մէջ զետեղուած արծաթակերտ գործեր հիացումն կ՚ազդեն ամեն տեսնողի և արդարեւ զարմանաց արժանի են իրենց եզակութեամբ. կը տեսնենք անդ կոշտ մետաղն որ արուեստագէտի ձեռքին մէջ Պրուսէլլի ամենաբարակ և նուրբ ասղնեգործի մը փոխարկուած է ։ Կանանց ամենասիրուն պատկերներով զարդարուած հովհարներէն շատ դժուարաւ կը տարբերին այս ասղնեգործներն ։ Ճոխ և հանդիսաւոր ճաշերու մէջ պտուղներու համար գործածելի բոլորաձեւ ահագին անօթներու վրայ նկարուած պատկերներն շատ նուրբ և սիրուն են, ճիշդ այնպէս որպէս տաղանդաւոր արուեստագէտ մը մատիտով կը նկարէ թուղթի վրայ ։ Թէեւ սրահներն ամեն ուրեք լի են շքեղ առարկաներով, այնու ամենայնիւ իտալական բաժանումը համաշխարհային ցուցահանդէսի մը բաժանման տիպարը բնաւ չի կրեր իւր վրայ, այլ այցելուին այնպէս կ՚ուի թէ Միլանի կամ Ֆլորէնցիոյի շուկային մէջ կը գտնուի ։ Այն Իտալացիք որ չէ թէ իբրեւ մասնակցողներ այլ իբրեւ այցելու գնացած են Անվէրսայի ցուցահանդէսին ներկայ լինելու, յոյժ դժգոհ են իրենց հայրենեաց բաժանումէն ։ Իտալական մամուլի ներկայացուցիչներն ալ յոյժ աննպաստ կերպով կը խօսին իրենց բաժանման վրայ ։ Իտալացիք զուարթաբարոյ և նուագասէր ժողովուրդ մ՚են, ուստի երբ կ՚անցնիս նոցա բաժանման սրահներէն, կը լսես օբերայի զանազան կտորներ զոր կէս ձայնով կ՚երգէ երբեմն այս և երբեմն այն մասնակցողը ։ Վերջապէս շատ ուրախ տրամադրութեան և հաճոյալի տպաւորութեան ներքեւ ինկած կը հեռանաս իտալական բաժանումէն ։

Զբօսասէր և զուարթ Իտալացւոց ճոխ բաժանումէն յետոյ, դժնեայ Գերմանիներու բաժանման մէջ իյնալ — միևնոյն է տաք և հեշտաբոյր հովերէն դաժան հիւսիսի մէջ գտնել ինքզինքն ։ Ահագին դրօշի ոսկի մակերեւոյթի վրայ նկարուած արիւնածարաւ սեւ արծիւը կը յայտարարէ թէ գերմանական բաժանումը կը մտնէք ։ Երկաթեայ և արեամբ յառաջացած կայսրութիւնն այս ցուցահանդէսի բաժանման մէջ ալ մէկ մի քայլին իւր գոյութիւնը կը պատկերէ ։ Սկսեալ վերոյիշեալ սեւ արծիւէն իւր գլխատիչ կարմիր կտուցով, այնպիսի կարմիր և երկայն լեզուով, ամեն ինչ կը ցուցնէ թէ դուք Ֆիզիքական և կոպիտ ոյժի թագաւորութեան մէջ կը գտնուիք . . . այնտեղ չկան այն նրբակերտ գործուածներն որք կային Ֆրանսական, իտալական և մինչև իսկ աւստրիական բաժանմանց մէջ ։ Այնտեղ միայն կը թագաւորէ ոյժ, զօրութիւն և սոյն ամենն որ սոցա արտայայտիչն է — երկաթն և անկէ պատրաստուած իրերն ։ Նրբակերտ արտադրութեանց կողմէ գերմանական բաժանումը բոլորովին աղքատ է և արդէն գերմանք այդ մասին մէջ բնաւ նշանաւոր հանդիսացած չեն. գեղեցիկ ու ճարտարագիտական ձեռագործներու համար առաջ և այժմ ալ միշտ կոշտ ու գռեհիկ ճաշակ ունեցեր են ։ Արոյրի ձեռագործներու սահմանին մէջ կը տեսնուին բիրտ և թերի արտադրութիւններ ։ Համպուրկցի գործարանատէր մը ի ցոյց դրած է Պիզմարքի և Մոլթքէի արոյրէ մետալիոնները, սակայն սոցա դէմքերն ալ լի են բազմաթիւ կոշտերով և անկանոն դիմագծերով ։ Արծաթի ձեռագործք եւս իրենց կոպտութեամբ ետ չեն մնար արոյրի արտադրութիւններէն ։ Քէօլնի բաժանորդական ընկերութեան ներկայած բիւրեղներն անհամեմատ ստորին է քան աւստրիական բաժանումի բիւրեղներն ։ Գերմանական բաժանումը թէեւ այսպիսի մանր մանր գործերու մէջ յետամնաց է, սակայն տնտեսագիտական ամենօրեայ գործածելի առարկաներու մասին մէջ միակ բոլոր բաժանումներէն ամենահարուստ և ճոխն է ։ Քիչ վառելիք պահանջող երկաթէ խոհանոցներ և խոհարարի ամանեղէն պարագայներն յոյժ պարզ և աժան են անդ ։ Միայն ցուցահանդէսի մեքենայից բաժանման մէջ Գերմանիա գրեթէ առաջին տեղն կը գրաւէ ։ Վիլմարի մեքենաներու եռաշարժերու և շոգեշարժերու կողմէ, գերմանացիք արդարեւ ամենանշանաւոր տեղ կը բռնեն ։

Գերմանական բաժանումի ներքին պարունակութիւնը կատարելապէս կը համապատասխանէ նորա արտաքին կողմին. չունի ոչ յատակագիծ, ոչ ճակատ և ինչպէս պատահեր է այնպէս ալ դարսած են իրերն միայն թէ հարկ եղած տարածութիւնը գրաւեն ։ Եթէ գերմանական բաժանումը զուրկ է զարդարանքէ և գեղեցկութենէ, կարելի չէ զորա համար մեղադրել գերմանիներն, այլ գերմանական [illegible] նախարարութիւնն որ ցուցահանդէսի շինութեան համար փարայի մը նպաստ ըրած չէ ։ Գերմանիա պաշտօնապէս մասնակցած չէ ցուցահանդէսին, այլ միայն մասնաւոր արուեստագէտներ իբրեւ մասնակցող եկած են անդ առեւտրական նպատակաւ ։

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ԳՈՂԸ ԳՈՂԷՆ ԳՈՂԱՑԱՒ ԱՍՏՈՒԱԾ ՏԵՍԱՒ ԶԱՐՄԱՑԱՒ

Այս վերնագիրը կը ներշնչէ մեզ իրողութիւն մը որ վերջերս տեղի ունեցած յԻտալիա և որ երկար ատեն զբաղեցուցած է մտքերը ։ Պատմութիւնն է այդ Լոբէզ անուն փաստաբանի մը որ մէկ միլիոն Ֆրանքի մօտ գումար մը գողցած է իւր պաշտպանած գողէն ։ Այլ թողունք որ Հռոմէն փարիզեան թերթի մը ղրկուած նամակ մը խօսի ։

«Լոբէզ միլիոն մը գողցած է գողէ մը որ, ինքն ալ, իւր մեղսակցաց աջակցութեամբ, երկու միլիոն գողցած էր Իտալիոյ Ազգային Պանքայէն ։

Երկու պատմութիւններն ալ զուարճալի են ։ Սկսինք նախ առաջինը. Օր մը, Ազգային Պանքային Անքոնայի մասնաճիւղին գանձապահը հրաման ստացաւ ութ միլիոն պանքատոմս տանիլ Ճենովայի մասնաճիւղն ։ Տոմսերն երեք պայուսակներու մէջ դրուեցան, և գանձապահն՝ պաշտօնէի մ՚և ըսպասաւորի մ՚ընկերակցութեամբ՝ շոգեկառք նստաւ ։ Երբ Ճենովա հասան, երեք պայուսակները բացուեցան գրասատան մէջ, և տեսնուեցաւ թէ անոնցմէ մին, որ մեկնելու միջոցին 2,400,000 Ֆրանք կը պարունակէր, փայտի և քուրջի կտորներ կը կրէր այլ եւս ։

Հարկ չկայ պատմել յառաջ եկած սըրտայուզութիւնը ։ Պաշտօնեան և սպասաւորը ձերբակալուեցան, ուրիշ անձինք նմանապէս բանտարկուեցան և հսկայական հարցաքննութիւն մ՚սկսաւ ։ Մանրամասնաբար չպիտի պատմենք զայն, որովհետև կը վախնանք երկարաբանելէ ։

Գաղափար մը տալու համար թէ արդարութիւնն ո՛րքան կատաղութեամբ կը ջանար գիտնալ գողցուած դրամին ի՛նչ լինելն, բաւ է ըսել թէ ի Ճենովա, ընդհանուր դատախազ մը, խնդրոյն ելք մը գտնելու յուսահատ, քնաշրջիկի մը հետ խորհրդակցելու արտասովոր գաղափարն ունեցաւ ։ Վստահ ենք թէ Պ. Լըբօզ մտքէն իսկ անցուցած չէ զայդ ։

Բնականաբար քնաշրջիկը չը լուծեց այդ խորախորհուրդ գործն և մանաւանդ չգըտաւ միլիոններն, որ ամենէն կարեւոր բանըն էր ։ Մինչ այս մինչ այն, Պանքային գանձապետն արձակուած էր, այլ գողութիւնն այնքան ազդած էր իւր ուղեղին որ յիմարացած էր ։

Ձերբակալեալ անձինք, որոց թիւը եօթնի կը հասնէր, զատուեցան եղեռնադատ ատենին առջեւ և զանազան պատիժներու դատապարտուեցան ։ Այլ հասարակութիւնն համոզուած մնաց թէ երկրորդ կարգի մեղսակիցներ միայն պատժուած էին. երկար ատեն յեղյեղեցին թէ գողութիւնն յղացուած էր ազդեցիկ անձերէ որք գողօնին մեծագոյն մասն ստացած էին ։

Ահա յառաջաբանն է ։ Աւասիկ այժմ խնդրոյն արդի վիճակը. Դատապարտեալ ամբաստանելոց մէջ կը գտնուէր Կովքրնաթորի անուն անձ մը, զոր պաշտպանած էր Լոբէզ փաստաբանն ։

Այդ դատէն առաջ, Լոբէզ խղճալի կեանք մը կը վարէր, իւր ետեւէն ունենալով պարտատիրաց ամբողջ բանակ մը ։ Իւր պաշտպանեալը բանտ ղրկուելուն պէս, գործերն յանկարծուստ փոխուեցան ։ Մեր փոքրիկ փաստաբանն սկսաւ ասիական իշխանի մը պէս շքեղ կեանք մը վարել, ստակ ցանելով ամեն կողմ և իւր ժամանակն անցունելով պչրուհւոյ մը հետ, Թերէզինա Նիւմէյըր, որ այժմ Փարիզ կը գտնուի ։

Փարիզ լաւագոյն վայրն է որ կը յանկուցանէ ամեն թիթեռնիկները ։ Մեր փոքրիկ փաստաբանն անդ գնաց ընկերակցութեամբ իւր տարփուհւոյն և երկու ամսուան մէջ 80,000 Ֆրանք ծախսեց ։ Մնաց որ, Հռոմի մէջ ունէր ձիան, կառքեր, շքեղ տուն և թէեւ ամեն ոք, նոյն իսկ լրագիրները, բացորոշապէս կ՚ամբաստանէին զայն թէ իւր մասն ունեցած էր Պանքային միլիոններէն, ոչինչ կը կասեցնէր զնա ծախսուց ճանբուն մէջ ։

Թուէր թէ կը փութար պարպել խոշոր քսակ մը, գիտնալով թէ օր մը պիտի կըրնային գալ յափշտակել զայն իրմէ ։

Ընդհանուր համոզումն այն էր թէ երեւան հանած էր գողերուն թաքստոցը և թէ կ՚ուտէր զայն, հասկնալով թէ եթէ ոստիկանութիւնը չխառնուէր իւր գործոց, խիստ հաշիւ մը պիտի ունենար իւր մեղսակցաց հետ այն օր ուր սոքա բանտէն ելնէին ։

Հասարակութիւնը կիսով միայն կը սըխալէր ։ Աւասիկ ի՛նչ անցած դարձած էր ։ Գողութիւնն ամենապարզ կերպիւ ի գործ դրուած էր. Պանքային սպասաւորաց մին, երկար ժամանակէ հետէ, իւր բարեկամներէն համեստագործի մը շինել տուած էր պայուսակ մը բոլորովին նման անոր՝ զոր գանձապետը կը գործածէր դրամ փոխադրելու համար ։ Գողութեան օրն, Պանքայէն կայարան երթալու միջոցին, համեստագործին եւ կառավարին մեղսակցութեամբ՝ պանքատոմսերով լեցուն պայուսակին տեղ դրած էր թուղթերով լի պայուսակն ։ 2 միլիոն 400000 Ֆրանքն մեղսակիցներու քով տարուած էր. բաժանումը տեղի ունեցեր էր յետոյ ։ Այս մեղսակիցներուն մէջ կը գտնուէր Լոբէզի պաշտպանեալը, Կովքրնաթորի ։

Լոբէզ յաջողեցաւ խոստովանցնել թէ մէկ միլիոն Ֆրանք բաժին ինկած էր իրեն (Կովքրնաթորիի), և թէ այդ գումար իւր կնոջ ձեռաց մէջ կը գտնուէր ։ Լոբէզ հասկըցուց Կովքրնաթորիի թէ ի՛նչ վտանգներու մէջ կը գտնուէր ։ Իւր կինը կասկածելի էր. ըսաւ թէ ուշ կամ կանուխ, ոստիկանութիւնը պիտի գտնէր թաքստոցը և թէ յոյժ հաւանաբար, երբ բանտէն ելնէր, ստակը պիտի գողցուէր ։ Ասոր, որովհետեւ Կովքրնաթորի անդրդուելի կը մնար, ըսաւ թէ իւր կինն անկարգ կեանք մը կը վարէր և սիրահար մ՚ունէր որուն հետ կ՚ուտէր իւր ամուսնոյն ստակն, մինչև որ օր մ՚ալ փախչէր ։

Այս անգամ Կովքրնաթորի տեղի տըւաւ, մանաւանդ որ Լոբէզ խոստացաւ հարիւրին ութ տոկոս վճարել իրեն ։ Յայտնեց թաքստոցի տեղն և հրամայեց իւր կնոջ որ փաստաբանին յանձնէ ունեցած ամբողջ ըստակը ։ Տակաւին 900,000 Ֆրանք կը մնար ։ Լոբէզ առաւ գումարն, և անխոհեմութեամբ մը՝ որ ապա իւր կորստեան պատճառ պիտի լինէր, կանոնաւոր ստացագիր մը տուաւ ։

Անտարակոյս, այդ վայրկենին իւր աչաց առջեւէն անցած էր իւր տարփուհւոյն պատկերը ։

Առջի օրերուն մէջ, ամեն ինչ աղէկ գընաց ։ Լոբէզ կը վճարէր կնոջ և ամուսնոյն խոստացեալ տոկոսները ։ Այս վերջինս, իւր ստացած ստակով, բանտապետին վստահութիւնը շահած էր ։ Փառաւոր կեանք մը կը վարէր անդ և զարմանալի է արդարեւ թէ ի՛նչպէս չփախաւ. անշուշտ սա պատճառաւ թէ բանտապետը կ՚ուզէր պահել կալանաւոր մը որ այնքան օգտակար էր իրեն ։

Բայց Լոբէզ, երբ տեսաւ թէ գողցուած 900,090 Ֆրանքին երկու երրորդն թաւալած էին ծախքերէ և սիրային [illegible], նախ նուազեցուց թոշակն, ապա բոլորովին կտրեց զայն ։ Թերեւս այսպէս կ՚ուզէր ջնջել Կովքրնաթորիի միջոցներն փախչելու և գալու իւր հաշիւները խնդրելու իրմէ ։

Ինչ որ ալ լինի, այս վերջնոյն համբերութիւնն սպառեցաւ վերջապէս, սպառնալի նամակներ գրեց և հուսկ յետոյ յայտնութիւններ ըրաւ ։ Ստացագիրն յանձնուեցաւ ոստիկանութեան և Լոբէզ ձերբակալուեցաւ, երբ այլ ևս ոչինչ ունէր ։

Այժմ բանտարկուած է յԱնքոնա և ամեն ինչ խոստովանած է ։

ԱԶԴ

Այս անգամ իմ ծախած բաղդատոմսերէս,

1,243,517 և 922,261

թիւերը 1000 ական ֆրանք շահած են ։ Ուստի, որու քով որ կը գտնուի թող ինձ ներկայէ և անմիջապէս պիտի հատուցանեմ շահած գումարը ։

ՄԱՐԳԱՐ Յ. ԳՈՒԼԱԳՍԸԶԵԱՆ
Ղալաթիա, Կամարջի գլուխ թիւ 33.

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ վէ հուպուպաթ անպարլարը իչին մեզբում միւթէնէվվի տագիբ իլէ չարիին մինագասաընա իճրա թէմմուզը րումինին օթուզ պիրինճի կիւնի պաշլանաճաղընտան, թալիպ օլան թիւճճարըն եեվմը մեզքիւրտէ Խազինէի Խասսայի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան օլունուր ։

20 Թէմմուզ 301

1—3

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Ռումելիի երկաթուղւոյ բաժնետոմսերուն 93րդ վիճակահանութեան արդիւնքը

Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.
1,527,418	600.000	403,783	3,000	672,406	1,000	1,234,060	1,000
17,456	60,000	458,129	»	827,229	»	1,243,517	»
1,369 062	20,000	599,180	»	922,261	»	1,268,524	»
1.603 354	»	622,106	»	922,263	»	1,270,213	»
369 681	6,000	1,142,098	»	972,953	»	1,356,823	»
369 684	»	1,356,825	»	973 373	»	1,366,307	»
561 433	»	1,647,223	»	1,065 351	»	1,376 374	»
781 027	»	1,801 542	»	1,083 508	»	1,527 416	»
781,030	»	1,801,543	»	1,110 181	»	1,565,507	»
1,801,545	»	17,459	1 000	1,168 730	»	1,902,659	»
15.417	3.000	323 965	»	1,177,610	»	1,972,153	»
115 497	»	403 785	»	1,210 888	»		»
323,963	»	406,186	»	1,234,059	»		»

ԴԵՂԱՐԱՆԻ մը պարունակութիւնը վաճառելի է շահաւոր պայմաններով. դիմել ի Դեղարան Բայմէնի, Սուլթան-Համամ, Փանճէ-Գափու։

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Լիվրբուլ, Կ. Պոլիս և Օտեսա մէջ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանդօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արգօ	1,300	Մարսալին	2,500
Պասսանօ	3,500	Մէլօ	2,000
Պորօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օտօ	2,000
Գարլօ	2,000	Ռալթիք	1,200
Գոմօ	2,700	Ռալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Ռաւդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Ռիզօ	2,800
Էրադօ	2,600	Ռլադօ	4,400
Տրադօ	2,600	Ռլինիքօ	3,200
Ֆալգօն	800	Ռօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Ռօմանօ	5,500
Ֆլամինգօ	1,600	Ռօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կրիտանօ	2,200	Սարգօ	2,000
Կօրօ	1,300	Սիլվիօ	2,000
Կրօմինօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Համբօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հումպըր	1,200	Թօքիօ	2,800
Ջինօ	2,300	Ռանդօ	3,600
Քէյրօ	2,000	Ուէսսօ	1600
Քօմօ	2,200	Զէնօ	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	41,0

Ուիլսըն շոգենաւը, նաւապետ Նիսպէն, այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ, և ամսոյս 31ին պիտի մեկնի Զմիւռնիա, Կ.պոլիս և Օտեսա երթալու համար։

Սալէրնօ շոգենաւը, նաւապետ Ռոճըրս, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն ատո հասած է։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԻՒ ԸՆԿ.
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւմթխան Ղալաթիա
514

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլ և Սեւ ծովու մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆայօնեան	3700
Ալզասեան	2500	Ֆլամանեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլօրեան	3700
Աթէնեան	2500	Իսպերեան	5500
Արապիան	3700	Իլիրեան	5500
Պավարեան	6000	Իտալեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լէսպեան	2200
Քամպեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայբէնեան	2000	Լիպեան	800
Տուրին	700	Օրօրթոյ	700
Էճիպշըն	3700	Բէրսեան	3800
Ֆապեան	3700	Վալենսեան	6800
Ֆալէրնեան	3700	Վէրոնեան	6800

Լէյլանտ շոգենաւը, նաւապետ Պօլ, ամսոյս 31ին շաբաթ օրը դէպի Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ֆլամինեան շոգենաւը, նաւապետ Ֆրոյ, օգոստոս 1ին շաբաթ օր ատո հասնի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Նէֆի Միւլքէթ խան, Ղալաթիա.
Նաւատէրք, Պարրոնյք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ
Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆօնթէն.
Ձիւրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաճման և ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մամբոլոբուլոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռեկդոլ և ընկ.
512

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլ և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնաքս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերօս	4000	Նէֆթիս	3000
Օսմանլի	4000	Թէպըս	3000
Սեսոստրիս	3250	Ագամէմնոն	4700
Թիպզ	3250	Լոգսօր	800
Մէմֆիս	3250	Օլիմբոս	800
Մարիոթիս	3250	Սեթի	700

Թէպզ շոգենաւը, նաւապետ Ֆորիսթըր ամսոյս դէպի 20ին Լիվրբուլէն ատո կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց,
Ռիթթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
515 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ
Ն. ՊԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիոյ և Բռէլէ մէջ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէնէլէք որ յուլիս 29ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 5ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ'Աւ-Բօյէ որ յուլիս 28ին պիտի մեկնի, երեքշաբթի երեկոյեան ժամ 5ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւոլիկէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակալարան
ԹԻՆԻԽՈՒԹԻ ԲՐՊԱՒԻ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւմթ
514 Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք ամէն տարի ք'անցան կը բանին Լիվրբուլ և Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պօդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալօնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Ճիպրալթար	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ, ամսոյս 27ին Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի Տէմէշվարէն ճամբով։

Մորոքքօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնիք, Լիվրբուլէն ատո հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Ստորագրեալն պատրաստ է ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուէչ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հայկ
511 փաշա խան Ղալաթիա

ՊԱՊԱՅԱՆՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլ, Միջերկրական և Սեւ ծովու մէջ կանոնաւորապէս բանող
ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքռ
Արգատիա	2,500	Սմիթ
Ալգատիա	2,500	Քրուքշանք
Լագոնիա	2,500	Ռուիլքս
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,300	Ֆօթըրկիլ

Բըլկըրիա շոգենաւն ամսոյս 20ին կը մեկնի Մայրաքաղաքէս։

Մասեդոնիա շոգենաւն ամսոյս 27ին Լիվրբուլէն ատո կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ՊԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ
ՏԽՄԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ
Ա. ՄԻԹԱԼՈՎԻՋԻ
Ի ՍԹՈԼԻՎՕ, ԴԱԼՄԱՏԻՕ.
Ղալաթիոյ մէջ Մթերանոցն է Մումհանէ, Լոյտ խան, 2.

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնտոնի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն

		Անգլ. Լիր.
Արտօնեալ դրամագլուխ		3,000,000
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		2,500,000
Վճարեալ »	625,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,592,235	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,841,194	
		6,058,429
Հրդեհի տուրքին հասոյթ 1883 տարւոյ	1,186,865	
Կենաց տուրքին հասոյթ 1883 տարւոյ	551,307	
		1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԸՐՆ
Լոնտոնի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկ.

		Անգլ. Լիր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		3,000,000
Վճարեալ »	300,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	811,871	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,778,300	
		2,890,171
Հրդեհի տուրքին հասոյթ 1883 տարւոյ	520,206	
Կեանքի տուրքին հասոյթ 1883 տարւոյ	251,572	
		771,778

Ստորագրեալն իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և քաղաքիս ընդհանուր յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ իւր վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն ընկերութիւնն ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բնողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամէն կարգի փոխադրութեան ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սոյն ագրեսյր, շոգենաւներու և առագաստանաւերու մէջ ի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Կալաթիա, Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն, առ

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար յիշեալ Ընկերութեանց
ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՒՈՐԲԵԱՆ

ՏԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
ՊՂՆՁԷ, ԶՈՒԼԱԾՈՅ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ
ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
32 Մահմուտիյէ փողոց, և
24 Բէրշէմպէ բազար Ղալաթիա
ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ
ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ
ԵՒ
ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
ԴԱՇՆԱԿ ԵՐԿԱԹԷ ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ
ՋԱՂԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ ՊԻՏՈՅՔ
509

ՆՈՐԹ ՏՕՆ ՑԶԻ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՄԲՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ չափաւոր պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՓՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ
50

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ
587, Մեծ փողոց Բերայի, ի Թեքքէ, մզկիթին դիմաց, 587

Պ. Տիմիթրիոս Աթաթի, տէր վերոյիշեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենադեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հոլանտայի գորգեր, Ճապոնի և սրահի սեղաններ, Ամէն տեսակ լուսարաններ (լամբա), Զանազան յեւրոպ ոճեր, Հանգստաւէտ բազկաթոռներ, ևն., ևն.։

Այս ամէն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գներով ամէն տեսակ կարասիներ կը վարձէ յանձնարարութեամբ։
506

ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ ԸՆԴՀ. ԶԵՏԵՂՈՒՄ
Խողովակաց դետեղման և ջրոյ բաշխման, Գրասենեակք
Ընդհանուր ձեռնարկութիւն
ՔԱՂԱՔԻ ԵՒ ԳԻՒՂԻ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

- ՋՐՀԱՆՔ
- ՈՌՈԳՄԱՆ ԳՈՐԾԻՔ
- ԱՂԲԻՒՐՔ
- ՇԱՏՐՈՒԱՆՔ
- ՋՐԱԲԱՇԽԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔ ԵՒ ԱՅԼՆ
- ԼՈԳԱՐԱՆԻ ՍԵՆԵԱԿՔ
- ՋՐԱՓՈՒԺՈՒԹԻՒՆ
- ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ ԽՈՒՑՔ
- ՀԱՆԴԵՐՁԱՏՈՒՆՔ
- ԾՈՐԱԿԱՑ ԶԵՏԵՂՈՒՄ
- ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՄԱՐ ԾՈՐԱԿՔ

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՋՐՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մալթա Թիւ 55
Ժ. ՏԱԼՄԱՍ ԵՒ ԸՆԿ. Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ.

ԽԱՐԻՍԱ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԷՆՆԱ. Հաստատեալ 1858ին

1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,711,893·45 Ֆրանք։

Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 շահ կ'ընեն։

Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչև 41 ½ % շահ կ'ընեն։

ԽԱՐԻՍԱ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնք են.

Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.

35 տարեկան անձ մը 286 Ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն կ'ուունին կուսայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։

Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.

Մէկ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ տղայ մը քսան տարի յետոյ 10,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. ասիէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 85 % շահուց՝ 298·30 Ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։

Վերոյիշեալ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժինն է տարին 116·19 Ֆրանք։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԵՐՑԻ
Գրասենեակք, Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 29, Գերմանական Թղթատան վրայ.
Ընկերութեան ներկայացուցիչն է Ս. ԱՏԼԷՐ

ՋՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ՕՍՊՕՐՆԻ ՑՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

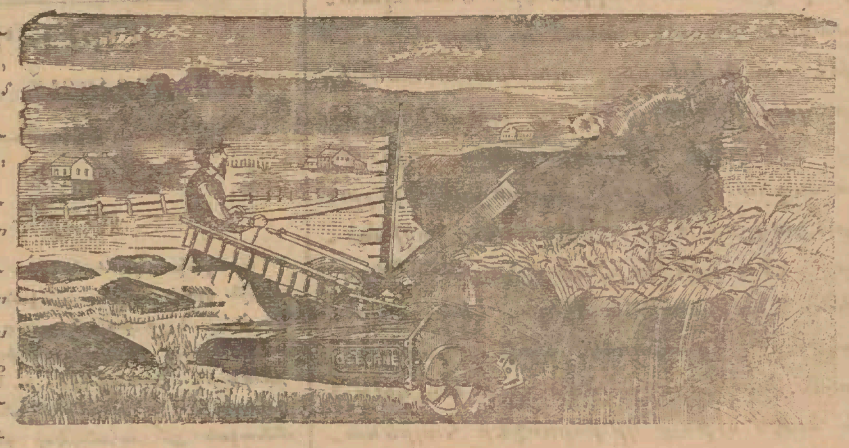

Օրը 88,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 ոտնաչափ կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխայ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթիա Եօրկանճըլար ճատտէսի Թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշը, Եուսուֆեան խանի դիմաց Թիւ 22։

ԼՈՅԹԸՆ ԵՒ ՋԻՄՆԷԼ
ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՑ
ՔԻՒՐՔՃԻ ԳԱՊՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կըրէ 300 օխա։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը երաշխաւորեալ է։ Գնողն երբ գոհ չլինի, կրնայ ետ առնուլ իւր ստակն։
502

Marque de Fabrique

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»
ՎԱՐԺԱՏՐԵԱԼ ՇՔԱԴՐԱՄՈՎ
Ամսթէրտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ

Միայն պարունակելով ջրոյ մէջ կատարելապէս լուծելի խայծղանը (գածթան)

ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒԶՆ

Այս բաղադրութիւն ունի խայծղանի ԲՈԼՈՐ ԲՈՒԺԻՉ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծղանի ՄԻԻՍ պատրաստութիւնք միայն տնոր համն և հոտն ունին։ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»ի մէկ չափն կը պարունակէ քաբսիւլի մը բուժիչ սկզբունքները։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ» առնուլ առանց բնաւ մնասուելու, մինչդեռ խայծղանի քսան քաբսիւլ աղեաց փառնգաւոր բորբոքում առաջ կը բերեն։

ԽԱՅԾՂԱՆԻՄ ԻՒՍ ԹՈՒՐԻ ԹԱՏՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԱՆՀՈՒՆԱՊԷՍ ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ ԵՒ ՆԵՐԳՈՐԾԱՏԻԿ ԱԺՈՒՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»ի հեղուկը փիղով կը ծախուի 1·50 Ֆրանքի՝ 20 լիտր խայծղանի ջրի համար։ Իսկ 0·10 պատրաստուած շաքարանուշէն 100 հատ պարունակող շիշը 2·50 Ֆրանքի կը ծախուի։

Ընդհանուր մթերանոցապետ
Ժ. ԱԼԻԲՐԱՆՏԻ
Դեղարան Տէլլա-Սուտա
169—Մեծ փողոց Բերայի—169
Կ. Պոլիս

Արտօնատէր Ռ. ՍԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1885 Յուլիս 6 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև Յուլիս 31

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Ր. Թ.
11 15 Ենիմ. Մեգարք. Պէյլերպ. Թարապ. Ենիքէ (Ենիքէ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 18
11 50 Ենիքէ. Ռումէլի Հիսար Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Արնաւ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 22
12 15 Ր. և Ա. Գավ. Ենիմ. Մեգարք. Պէօյ. Քիրեճ. Թար. Ենիքէ. (Ենիքէ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 20
1 5 Ենիքէ. Ռումէլի Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. (Արնաւ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 28
1 30 Ենիմ. Մեգարք. Պէօյ. Թար. Ենիքէ. (Ենիքէ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) (Ուրբաթ օրերը, Ռումէլի. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. 19
2 5 Ենիքէ. Ռումէլի. Միրկ. Պօյաճ. Ր Հիսար Պէպ. (պիտի հաղորդակցի) (Ուրբաթ օրերը տեղը պիտի չսպասէ) 25
3 — Ենիմ. Մեգարք. Պէօյիւք. Քիրեճ. Թարապ. Ենիքէ. Ռումէլի. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. 33
4 15 Ա. Գավագ. Ենիմ. Մեգարք. Պէօյ. Թար. Ենիքէ. Ռումէլի. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. 28
5 30 Մեգարք. Պէօյ. Թար. Ենիքէ. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպ. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ. 22
6 15 Ենիմ. Մեգարք. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բաշչա. Ենիքէ. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթագ. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ. 1
8 15 Ա. և Ր. Գավ. Ենիմ. Մեգարք. Պէօյ. Թարապ. Ենիքէ. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպ. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. (ուրբաթ օրերը Ռումէլիա պիտի հանդիպի) 19
10 — Մեգարք. Պէօյ. Թարապ. Ենիքէ. Միրկ. Ր. Հիսար Արնաւ. Օրթագ. Պէշիք. 34

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը
11 — Պէպ. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. 28
11 40 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ. 1
12 25 Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. 34
1 5 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ. 2
1 40 Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. 22
2 15 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ. Գապաթ. 20
2 40 Պէպ. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապաթ. 4
3 25 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք. Գապաթ. 32
10 45 Հիսարէն Չէնկէլքէօյ 22
11 10 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 1

Ասիական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը
11 — Վանիք. Չէնկ. Պէյ. Գուզ. Գապաթ. 21
11 25 Պէյգ. Բաշչ. Ր. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 25
12 — Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզ. 33
1 5 Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. 18
1 10 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչա. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. (Գանտ. շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 32
2 10 Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ. 34
2 30 Մեգար. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բ. Պաշճէ Ր. Բ. Մահալ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք. 21
4 — Պէյգօզ Բաշչա. Բիֆաթ բաշա Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ. (Ուրբաթ օրեր ժամ 4 15 Մեգարք.)։ 18
8 45 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչա. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. Իւսկիւտար (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.) 21
10 25 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ 25

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
12 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիքէ. Թարապ Պէօյիւք. Մեգարք. 21
1 15 Պէշիք. Օրթագ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Ռումէլի. Ենիքէ. Թար. Պէօյ. Մեգարք. Ենիմ. 33
1 45 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնաւ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիքէ. Բաշչա. Պէյգ. Թարապ. Պէօյ. Մեգ. Ենիմ. 1
2 30 Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեգարք. Ենիմ. Ր. և Ա. Գավագ 28
3 45 Պէշիք. Օրթագ. Պէյլ. Արնաւ. Գանտ. Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեգարք. 22
5 — Գապաթ. Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք. Ր. Հիսար Պօյաճ. Ենիմիրկ. Ռումէլի. Ենիքէ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեգր. Ենիմ. և Գավագներ 19
6 45 Իւսկ. Պէշիք. Գուզ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Արնաւ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիքէ. Թարպ. Պէօյ. 21
8 15 Պէշիք. Օրթ. Արնաւ. Պէպ. Ր. Հիսար Միրկ. Ենիքէ. Թարպ. Պէօյ. Մեգար. 34
10 — Ենիքէ. Թարապ. Պէօյ. Մեգար. Ենիմ. 20
10 30 Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Ռումէլի. Ենիքէ. Թար. Քիրեճպ. Պէօյի. Մեգար. Ենիմ. 32
11 10 Ենիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեգարք. Ենիմ. 19
11 30 Պէպ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Ռումէլի. Ենիքէ. 2

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
12 30 Ուղղակի Արնաւուտքէօյ 4
1 5 Ուղղակի Պէպէք 22
1 40 Ուղղակի Արնաւուտքիւղ 20
2 5 Ուղղակի Պէպէք 4
2 50 Ուղղակի Արնաւուտքէօյ 32
9 50 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպ. Ր. Հիսար (Վաւսփոր ենող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 22
10 25 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպ. 1
11 5 Գապաթ. Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպ. (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 21
11 45 Պէշիք. Օրթ. Գուրու. Արնաւ. Պէպ. 34
12 — Օրթ. Գուրուչ. Արնաւ. (ուրբաթ և շաբաթ օրերը Պէշիքթաշ) 1

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
11 50 Իւսկ. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ենիքէ. 28
12 35 Ուղղակի Գանտիլլի 18
12 40 Իւսկ. Գուզ. Պէյլպ. Չէնկլք. Վանիք. Ա. Հիսար. Գանլճ. Պէյք. Ենիքէ. 25
1 35 Ուղղակի Գանտիլլի։ 34
2 45 Իւսկ. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշչա. Պէյգ. (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ. և Մեգարք.) 18
9 25 Գապաթ. Պէշիք. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. (Գավագներ գացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 25
10 15 Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ր. Բ. Մահ. Բաշչա. Պէյգ. Թար. Մեգարք. Գավագներ 18
10 40 Պէշիք. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. Պէպ. (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 28
11 10 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բիֆաթբ. Բաշչա. Պէյգ. 25
11 40 Գանթ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. 33

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
— —	5 45	— —	6 — Պէշիք.
11 15	6 15	11 45	7 —
12 —	7 —	12 15	8 15
12 30	8 10 Պէշիք	12 45	9 — Պէշիք
1 —	8 55	1 20	9 35
1 30	9 45	1 45	10 5 Պէշիք
4 —	10 — Պէշիք	2 15	10 30 Գզ. *
2 30	10 30	2 50	11 —
3 10	10 50 Պշ Գզ	3 35	11 25
3 45	11 20	4 5 Պէշիք	11 50
4 20 Պէշիք	11 40 *	4 45	12 5
5 —	12 5	5 30	12 5 Պշ Գզ*

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
11 15	5 40	11 15	5 30
12 —	6 15	12 —	6 10 Պէշիք
12 30	7 —	12 25	7 —
1 —	8 10 Պէշիք	12 55	8 15
1 30	8 45	1 25	9 — Պէշիք
2 —	9 30	1 55	9 35
2 30	9 55 Պէշիք	2 25	10 — Պէշիք
3 —	10 25	2 55	10 35
3 30	11 —	3 25 Պէշիք	11 15
4 15 Պէշիք	11 35	3 55	11 50
5 —	12 5	4 45	12 5

ՀԱՐԷՄ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ
1 20 Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 — » »
10 30 » » » »
11 35 » » (կիրակի օրեր ժ. 11 ին)
1 — կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 40 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 15 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
11 20 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (կիրակի օրերը ժմ. 10 45 ին)։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷԻ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՓԱՐՋ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
3 30 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 45 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
4 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 30 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 15 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

(*) Այս շոգենաւք Հրէից տօներուն և ուրբաթ ու կիրակի չպիտի երթևեկեն։

Ծան. — Օդր մրրկոտ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։ Ուրբաթ իրիկուններ ժամ 1,15ին Ենիմահալլէէն շոգենաւ մը ելնելով պիտի հանդիպի Մեգարպուրնու՝ Պէօյիւք. Թարապ. Ենիքէ. Միրկէօն. Րում. Հիսար, Արնաւուտ. Օրթ. Պէշիք. և անտի կամուրջ։